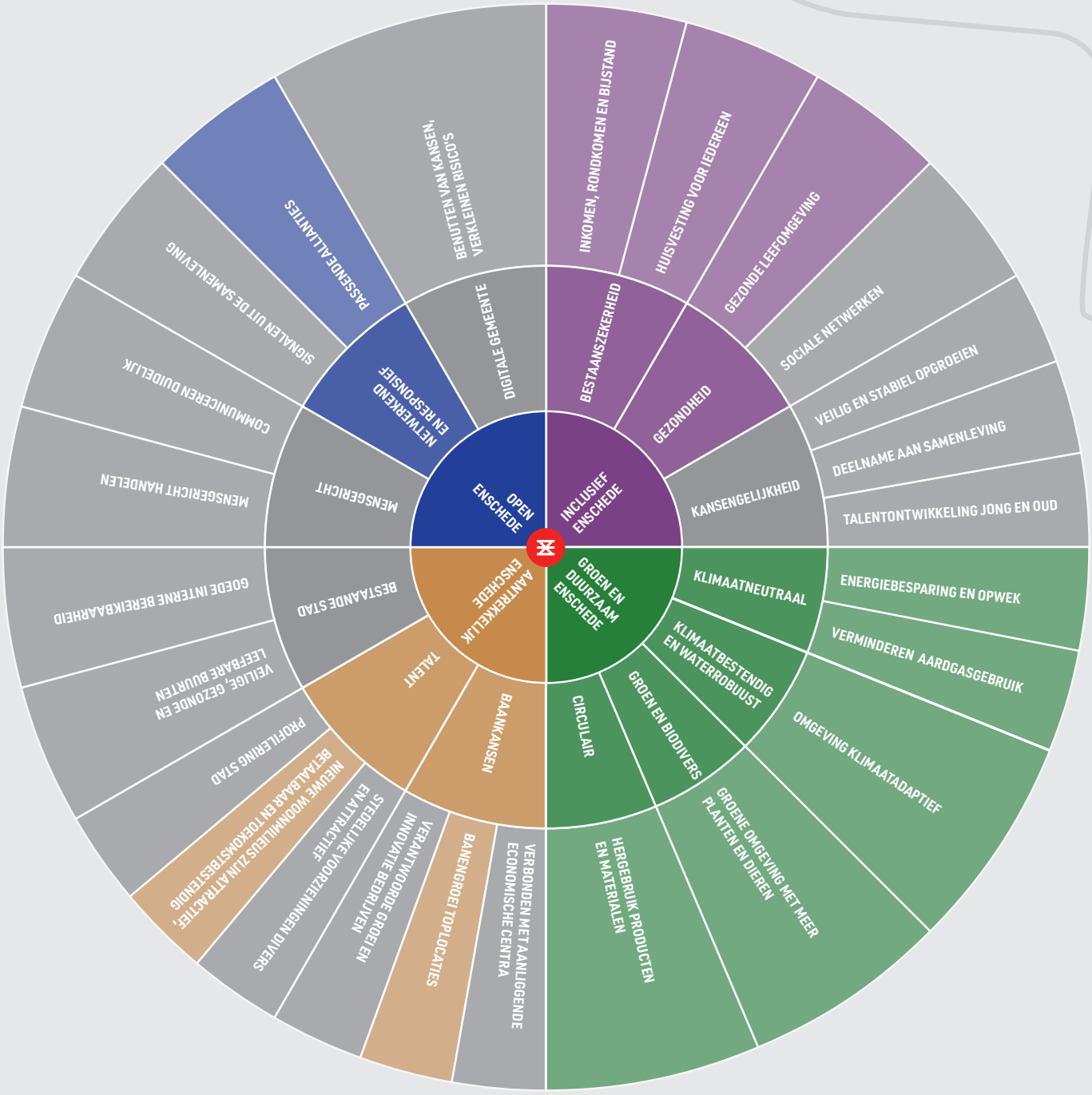
Agenda bijlagen

- GE_doelenboom-centrumkwadraat-3schijf.pdf
- Factsheet Centrumkwadraat def.pdf
- GE_doelenboom-deKop-3schijf.pdf
- Factsheet De Kop def.pdf
- GE_doelenboom-kennispark-3schijf.pdf
- Factsheet Kennispark def.pdf
- GE_doelenboom-cromhoff-3schijf.pdf
- Factsheet Cromhoff def.pdf
- GE_doelenboom-twekkelerveld-3schijf.pdf
- Factsheet DIA Twekkelerveld def.pdf
- GE_doelenboom-zuid-3schijf.pdf
- Facsheet DIA Zuid def.pdf
- GE_doelenboom-Eschmarkerveld-3schijf.pdf
- Factsheet Eschmarkerveld def.pdf
- GE_doelenboom-MFSA's 3schijf.pdf
- Facsheet MFSA's def.pdf
- GE_doelenboom-Diekmansportcampus-3schijf.pdf
- Factsheet Diekman def.pdf
- GE_doelenboom-De brug-3schijf.pdf
- Facstsheet De Brug def.pdf
- GE_doelenboom-Horstmanpark-3schijf.pdf
- Factsheet Horstmanpark def.pdf
- GE_doelenboom-Warenhuis-3schijf.pdf
- Factsheet Warenhuis def.pdf

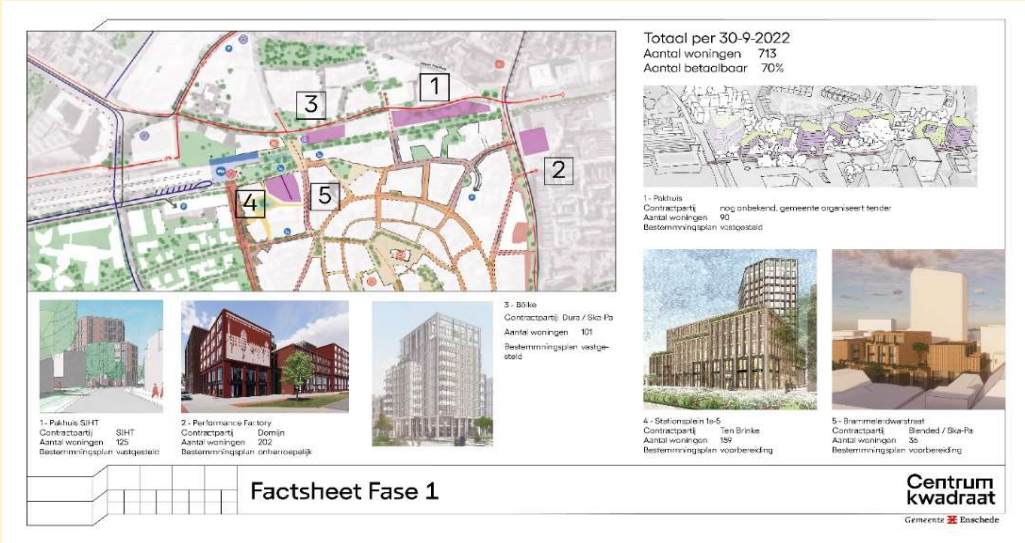
GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: CENTRUMKWADRAAT

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Het project Centrumkwadraat is de grootste gebiedsontwikkeling van Enschede in het gebied rondom het station. Het project is ruim 12 jaar geleden gestart en er zijn diverse projecten gerealiseerd of in uitvoering. De Boddenkamp is bijna afgerond en de Ambachtsschool is getransformeerd. Rondom de Melkhal wordt volop gebouwd en de Melkhal zelf en het naastgelegen hotel zijn in 2022 respectievelijk 2023 opgeleverd. Ook het appartementencomplex Bruningmeijer aan de Molenstraat is opgeleverd, evenals de herinrichting van de Molenstraat zelf. In 't Zeggelt is de eerste fase nagenoeg afgerond en wordt er gewerkt aan de tweede fase. De performance factory is in aanbouw en wordt eind 2023 opgeleverd. Het totale project omvat ongeveer 2.500 woningen en circa 30.000 m2 bvo commercieel programma. Van deze 2.500 woningen zijn en worden 1.500 woningen in het betaalbare segment gerealiseerd. Hierbij wordt ook de openbare ruimte volledige vernieuwd, waarbij deze klimaatadaptief en autoluw gemaakt wordt door meer groen toe te voegen. De woningen zijn duurzaam en circa 200 woningen zijn aanlegd met groene daken. Momenteel wordt er gewerkt aan het ontwerp van het nieuwe stationsplein, dat straks meer een stadpark wordt dan een kaal plein. In de uitwerking van de ontwerpen wordt de ondergrondse fietsenstalling (6.000 plekken) en de toekomstige parkeergarage met zo'n 475 tot 600 plekken meegenomen. Daarnaast speelt de versnelling van de spoorverbinding Zwolle-Twente-Munster een grote rol in het project, omdat dit een grote impact heeft op het spoor, het station en het omliggende gebied. Op dit moment wordt de ondergrondse variant van het spoor nader verkend in samenwerking met de provincie, Prorail en NS. Voor de driehoek noord, als onderdeel van fase 2, wordt dit jaar een visie opgesteld.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	In de gebiedsontwikkeling van Centrumkwadraat wordt gewerkt met verschillende fases. In fase 1 worden projecten uitgevoerd waarbij er nu concreet aan 713 woningen gewerkt wordt. In fase 2 gewerkt wordt thans gewerkt aan visies voor nieuwe projecten. Fase 1 omvat onder andere de projecten Het Bolke, Pakhuiskwartier, Performance Factory, Brammelerdwarstraat en Stationsplein 2a-5. Fase 2 omvat de visies voor De Driehoek Noord, Brandweerlocatie en het Stationsgebied (verlagen Spoor).

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Het ontwikkelgebied ligt in het centrum van Enschede rondom het station en ten noorden van de spoorlijn.

4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Centrumkwadraat is een integraal gebiedsontwikkelingsproject dat bijdraagt aan alle doelen van de stad Enschede, waarbij het vasthouden van talenten het belangrijkste doel is. Het project is het grootste en meest omvangrijke project van de stad en omvat bijna de gehele transformatie van een stadsdeel. Er wordt ingezet op wonen, werken en voorzieningen, met belangrijke thema's als duurzaamheid, leefbaarheid en bereikbaarheid. Het project sluit aan bij het metromix zakelijk district. In de afgelopen 12 jaar zijn er circa 800 woningen gerealiseerd, en er zijn plannen voor nog eens 1.700 woningen (fase 1: 700 woningen en fase 2: nog eens 600 woningen). Daarnaast wordt onderzocht of er rondom het busplein nog eens 400 woningen in gerealiseerd kunnen worden (totaal circa 2.500). Naast wonen wordt er ook ca. 30.000m2 aan werkfuncties toegevoegd, waarvan een deel de transformatie van verouderd kantooraanbod betreft. Dit zal naar verwachting ca. 2.500 banen in het gebied opleveren. Er wordt ook aandacht besteed aan mobiliteit en parkeren. Er wordt gewerkt aan een nieuwe parkeergarage onder het busplein met zo'n 475 tot 600 plaatsen. Deze parkeergarage maakt de stad over de radialen beter bereikbaar vanuit het noorden en westen. Tevens worden onnodige parkeerbewegingen door de stad voorkomen en kunnen er parkeerplaatsen op maaiveld ingewisseld worden voor groen. Daarnaast draagt de parkeergarage bij aan de parkeerbehoefte die vanuit de grote ontwikkelingen onstaat. Door het parkeren centraal op te lossen wordt het gebied goed bereikbaar.
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	In Centrumkwadraat is er voldoende ruimte voor alle doelgroepen. In fase 1 worden ongeveer 700 woningen gerealiseerd, waarvan circa 560 in het betaalbare segment. Van deze woningen vallen er 325 binnen de sociale huurgrens. In fase 2 worden nog eens ongeveer 1.800 woningen gebouwd, waarvan een nog nader te bepalen aantal in het betaalbare segment valt. Uiteraard voldoen alle woningen in Centrumkwadraat aan de laatste energienormen en worden ze gasvrij gebouwd. Daarnaast wordt er extra aandacht besteed aan het vergroenen van de gebouwen en aan waterberging en is de hoofdinfrastructuur voor het warmtenet aangelegd.

				In het Centrumkwadraat hebben het Leger des Heils en Tactus op twee locaties een nieuwe crisisopvang gerealiseerd, wat past bij de inclusieve samenlevingsambities van Enschede. Ook De Van der Bent Stichting, die beschermd wonen aanbiedt, is gevestigd in het Centrumkwadraat en aan de Molenstraat in de voormalige Sanders-fabriek. Binnen Centrumkwadraat wordt daarmee echt gekozen voor een gemengd programma waar voor iedereen plek is en waar stadsvilla's in het topsegment naast de crisisopvang van het Leger des Heils gerealiseerd worden.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	In het ontwerp van Centrumkwadraat is er veel aandacht voor de openbare ruimte. Hierbij streven we naar een stedelijk woon- en werkmilieu, waarbij de leefbaarheid van de omgeving van groot belang is voor de bewoners en werknemers. In lijn met de ontwikkeling van andere moderne steden kiezen we ervoor om het gebruik van auto's in het centrum te verminderen. Hierdoor ontstaat er meer ruimte voor fietsers en voetgangers. We zorgen voor een directe verbinding tussen het stationsgebied en het centrum door middel van een nieuwe fiets- en voetgangersroutes langs het station en een comfortabele fietsparkeerkelder. Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt ook rekening gehouden met leuke wandelroutes. Als je toch met de auto komt, dan kun je parkeren in de nieuwe, ruime parkeergarage onder het busstation. De bestaande Stationsplein garage wordt omgebouwd tot een vergunningen parkeergarage waar de parkeerbehoefte voor het omliggende nieuwe woningbouwprogramma in opgevangen kan worden. Deze garage is bestemd voor ondernemers en bewoners van het centrum en is te bereiken via de Piet Heinstraat.

		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Ten midden van het Centrumkwadraat ligt de Molenstraat. Deze straat was tot voorkort ingericht voor de auto, maar is recent opgewaardeerd naar een fietsstraat. Concreet betekent dit dat de weg is versmald, dat de snelheid van 50km/h naar 30km/h is teruggebracht en dat er een knip in de straat is aangelegd. Hierdoor is de verkeersintensiteit op deze route naar beneden gegaan van 12.000 naar max 2.500 voertuigbewegingen per dag. Doordat de straat versmald is, is er meer ruimte voor de voetganger, groenvoorzieningen en wonen ontstaan. In totaal is er alleen al in de Molenstraat zo'n 2700m2 aan nieuw groen bij gekomen, dat is zo'n 20% minder aan verharding. Dit is onder andere bereikt door het aanleggen van 20 wadies die een waterbergingscapaciteit van zo'n 250 kuub krijgen. Bij de herinrichting zijn er 30 bomen bijgepland. In het Centrumkwadraat wordt niet alleen meer groen aangelegd, maar wordt ook geïnvesteerd in beter groen om de biodiversiteit te vergroten en een grotere verscheidenheid aan boom- en plantensoorten te creëren die aantrekkelijk zijn voor insecten en vogels. Door deze aanpak worden de bomen en groenvoorzieningen beter bestand tegen de effecten van klimaatverandering, plagen en ziekten, en wordt hittestress verminderd. Daarnaast wordt het groen aantrekkelijker om in te verblijven. Niet alleen de bovengrondse infra is aangepakt ook ondergronds vindt er ook een metamorfose plaats. Zo maakt het gemengde rioolstelsel plaats voor een vuilwater en schoonwaterstelsel. Het schoonwaterstelsel wordt dat op zichzelf een bergingscapaciteit heeft van 200m3 wordt aangeloten op het schoonwaternetwerk, waardoor het hemelwater verderop in de stad weer uitmond op het oppervlaktewater van de roombeek. Alle woningen in het Centrumkwadraat worden gebouwd volgens de laatste energienormen, zodat ze energiezuinig zijn en bijdragen aan een duurzame toekomst. Dit zorgt ervoor dat de bewoners niet alleen bijdragen aan een beter milieu, maar ook besparen op hun energiekosten. Het vergroenen van gebouwen en de openbare ruimte draagt bij aan het creëren van een groene en biodiverse leefomgeving voor iedereen in het Centrumkwadraat. Dit draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners en biedt ook ruimte voor recreatie en ontspanning. Het aanwezige groen en de bijen dragen bij aan een groenere en diversere omgeving in de toekomst.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	

		1	Enschede is klimaatneutraal	In het Centrumkwadraat is duurzaam wonen voor iedereen mogelijk. Zo is tegelijk met de herinrichting van de Molenstraat een warmtenet hoofdinfrastructuur aangelegd. Het warmtenet is in eerste instantie aangelegd om het Stadskantoor, de Noordmolen en het Brunningmeijer aan te sluiten maar er zijn ook al voorbereidingen getroffen voor toekomstige aan te kunnen sluiten. Zo wordt het pakhuiskwartier ook op het warmtenet aangesloten. Ook de woningen bij de Melkhal en de Ambachtschool is op het warmtenet aangesloten. Door de nieuwe regelgeving mogen nieuwbouwwoningen niet meer op het gasnet aangesloten worden. Particulieren kiezen er daarom vaak voor om all elecktric te bouwen. Inmiddels zijn er in het Centrumkwadraat al zo'n 600 gasloze woningen gerealiseerd. Voor de herinrichting van de Molenstraat is er gekozen om met CO2 absorberende bestrating te werken. In het centrumkwadraat wordt pariculiere opdrachtgevers gestimuleerd om groendaken aan te leggen. Inmiddels hebben zo'n 200 particulieren hiervoor gekozen.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Meer ruimte vinden om vertraagd water af te voeren en te bergen in de openbare ruimte. Dit is gelukt in de moplenstraat door daar het groen te combineren met wadi. In de toekomst kunnen we op het stationsplein nog meer ruimte vinden om water te bergen.

		3	Enschede is groen en biodivers	Door extra aandacht te besteden aan het vergroenen van de gebouwen en de openbare ruimte, wordt er in het centrumkwadraat een groene en biodiverse leefomgeving gecreëerd voor iedereen. Het stationsplein bijvoorbeeld zal na de herinrichting geen plein meer zijn, maar meer een parkachtige omgeving waar mensen het prettig inden om te verblijven. Dit draagt bij aan de gezondheid en het welzijn van de inwoners, en biedt daarnaast ook ruimte voor recreatie en ontspanning. In het Centrumkwadraat wordt niet alleen meer groen aangelegd, maar wordt ook geïnvesteerd in beter groen om de biodiversiteit te vergroten en een grotere verscheidenheid aan boom- en plantensoorten te creëren die aantrekkelijk zijn voor insecten en vogels. Door deze aanpak worden de bomen en groenvoorzieningen beter bestand tegen de effecten van klimaatverandering, plagen en ziekten, en wordt hittestress verminderd. Daarnaast wordt het groen aantrekkelijker om in te verblijven. Mooi voorbeeld is de molenstraat. Dit ontwerp is tevens inspiratie geweest in de verdere uitwerking van de ontwerpen voor de Deurningerstraat en de Wenninkgaarde.
		4	Enschede is circulair	Voor het project Pakhuis kwartier en de brandweerlocatie worden ontwikkelaars geselecteerd door middel van een tender en een prijsvraag. In de gunningscriteria zal circulariteit een belangrijk onderdeel zijn. Bij de herontwikkeling van de Melkhal is ook veel aandacht geschonken aan circulariteit. Zo is er ingezet op gebruik te maken van bestaande materialen en constructies, en om materialen die vrijkwamen bij de sloop van andere gebouwen te hergebruiken. In het Centrumkwadraat zijn ook meerdere gebouwen gesloopt. Bij de sloop wordt zorgvuldig omgegaan met de grondstoffen die hierbij vrijkomen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	

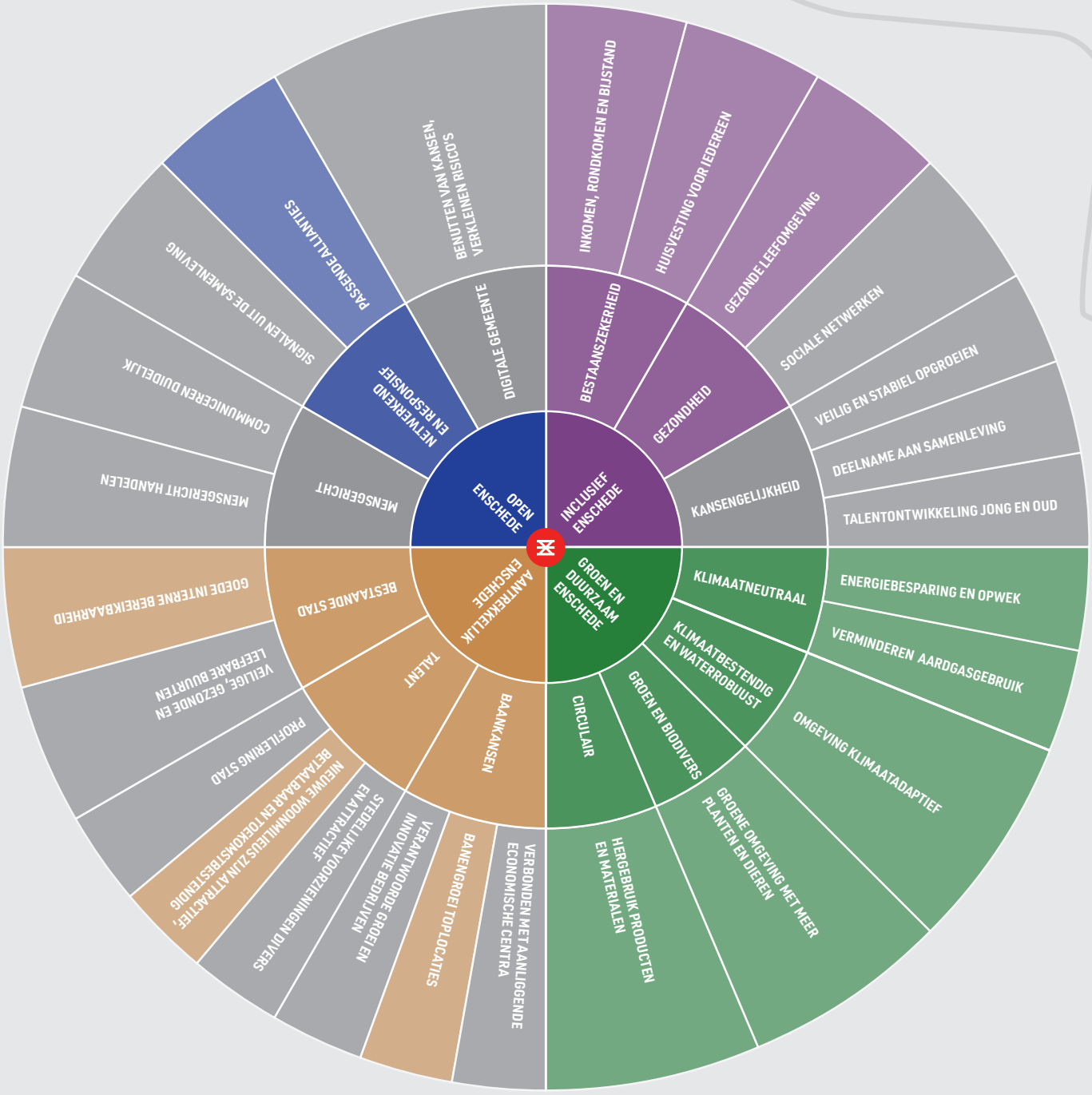
		1	Enschede heeft veel baankansen	Het Centrumkwadraat is niet alleen een aantrekkelijke locatie voor woningbouw, maar er wordt ook hard gewerkt aan het creëren van werkgelegenheid middels commerciële programma's. Onlangs is de Coberco Melkhal opgeleverd en de nieuwe kantoorconcepten zijn erg populair. Alle vierkante meters zijn momenteel verhuurd. Naast kantoorruimtes biedt de Melkhal ook ruimte voor een supermarkt, horecagelegenheden, leisure faciliteiten en een hotel met in totaal een oppervlakte van ongeveer 9.000 m2. Er wordt de komende jaren ook volop ingezet op nieuwe werkfuncties rondom het station. Door de gunstige ligging is het Centrumkwadraat naast het Kennispark de belangrijkste kantoorlocatie voor Enschede. In de projecten het Bolke, Pakhuiskwartier en de brandweerlocatie is in totaal ruimte voor circa 8.000 m2 aan commercieel programma. In totaal is er ongeveer 30.000 m2 aan werkfuncties beschikbaar in het Centrumkwadraat. Een deel hiervan betreft de transformatie van verouderde kantoren. Naar verwachting zal dit ongeveer 2.500 extra banen opleveren op structurele basis. Daarnaast zal er tijdens de realisatiefase ook veel werkgelegenheid gecreëerd worden.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Om meer talent aan Enschede te binden, wordt er gewerkt aan het realiseren van een aantrekkelijk woon- en werkmilieu. Circa 800 woningen zijn in aanbouw of reeds gerealiseerd. In de eerste fase van Centrumkwadraat worden circa 700 woningen gebouwd, gevolgd door nog eens circa 1000 in de tweede fase. Het is daarbij van belang dat het woningaanbod aansluit bij de behoeften van studenten, net afgestudeerden, expats en gezinnen. Als grootste stad in het oosten van het land, kan Enschede als enige stad in Twente een hoogstedelijk woon- en werkmilieu bieden. Het verdichten van het centrum is een belangrijk onderdeel van deze ambitie, maar het gaat ook om het creëren van een aantrekkelijke leefomgeving in de stad en het omliggende buitengebied. Centrumkwadraat biedt uitstekende mogelijkheden voor het realiseren van zo'n woon- en werkmilieu. In de eerste fase wordt met name ingezet op het betaalbare segment van de woningmarkt. Ongeveer 80% van de woningen zal in deze categorie vallen (sociale huur, middenhuur en koop tot aan de NHG-grens). Ook in de tweede fase is het de ambitie om meer dan 50% van de woningen in het betaalbare segment te realiseren. Binnen Centrumkwadraat is er ook ruimte voor creatieve broedplaatsen, wat past bij de wens om talent aan te trekken en vast te houden.

		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	We hechten belang aan ons cultuurhistorisch erfgoed en vergroenen onze stad, waarbij we werken met duurzame en milieuvriendelijke materialen. Bij Centrumkwadraat staan klimaatadaptatie, slimme mobiliteit en gezondheid centraal. Dit uit zich onder andere in de introductie van smart grids en het bouwen van compacte en flexibele gebouwen, wat het gebruik van de auto vermindert. Hierdoor is er meer ruimte voor groene gebieden met slimme watersystemen, waardoor de biodiversiteit wordt vergroot en hittestress wordt verminderd. We werken samen met het station om de hoek en houden auto's uit het zicht van de openbare ruimte. In de smalle straatjes voelen voetgangers en fietsers zich thuis, terwijl de auto te gast is. Bezoekers van het centrum kunnen parkeren in de parkeergarages. Het netwerk van pleinen en groene openbare ruimtes zorgt voor een naadloze combinatie van moderne architectuur en oude panden. Ongeacht of je nu 8 maanden of 88 jaar oud bent, je voelt je hier veilig en thuis.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Communicatieplan Klankbordgroep
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Corporaties Ontwikkelaars en Bouwers. Binnenstadsoverleg ondernemers. Raad Rondlingen Provincie Rijk
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	De totale investeringen in Centrumkwadraat bedragen circa 910 miljoen. Deze bestaan uit de investeringen van marktpartijen in de gebiedsontwikkeling en de investeringen in de infrastructuur
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Het totale publieke tekort bestaat uit 396 mln. Deze is als volgt opgebouwd: Circa 27 mln voor Driehoek noord, 60 mln voor een nieuwe parkeergarage onder het busplein, 55,3 mln voor de aanpassingen van de infra rondom het station en 253 mln voor een nieuw ondergronds spoor. Uitgangspunt bij het spoor is dat deze investeringen volledig gedekt worden door derden/het rijk. Uitgangspunt is dat deze alleen ondergronds komt als deze gedekt wordt door het rijk. Anders komt deze er niet.

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	De gevraagde bijdrage uit het investeringsfonds is circa 63 mln. Deze bestaat uit een bijdrage van 22 mln voor herontwikkeling van Driehoek noord en circa 41 mln voor de infrastuctuur rondom het station (nieuw busstation, parkeergarage (600 plekken), fietsenstallingen ondergronds (6.000 plekken) en alle openbare ruimte). De 41 mln aan investeringen in de openbare ruimte vertalen zich in kapitaalslasten die oplopen tot circa 2,1 mln per jaar
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Deze middelen worden enerzijds gebruiks voor de gebiedsontwikkeling rondom Driehoek noord en anderzijds voor een nieuwe parkeergarage onder het busplein, het ondergronds brengen van alle fietsenstallingen rondom het station, een nieuw busstation en alle aanpassen aan de openbare ruimte rondom het station
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	Gespreid door de jaren heen. Zie hiervoor de vertrouwlijke financiele bijlage
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Ja, vanuit het BO Mirt heeft het rijk een bijdrage toegezegd van 12 mln voor een nieuwe parkeergarage onder het huidige busplein en 2 mln voor een nieuw busstation (tevens krijgt de F35 richting Hengelo een bijdrage van 3 mln vanuit het BO Mirt). Randvoorwaarde hierbij is dat we de komende jaren 2.500 woningen in Centrumkwadraat gaan toevoegen. De eerste fase van Centrumkwadraat heeft vanuit de WBI (3 mln) en de provincie (1 mln) ook subsidies gekregen. Deze eerste fase maakt geen deel meer uit van de investeringsagenda.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Voor de ontwikkelingen van woningbouwopgave gaan we ervan uit dat we nog circa 5,5 mln aan subsidie zouden kunnen krijgen. Dit vanuit een aanvraag voor de WBI of vanuit het Volkshuisvestingsfonds. Voor de infra rondom het station gaan we ervan uit dat provincie, rijk, europa, uiteindelijk circa 50% tot 75% van de totale investeringen gaan dekken.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Vasttelling Ambitiedocument dec 2019, Fase 1 Bestemmingplan molenstraat Zuidzijde, BKP en Beleidskader, Opening Grex MZ, Exploitatieovereenkomsten Brammelerdwarsstraat en Stationsplein 2a-5 Coberco, Brunninkmeijer, Aldi Deurningerstraat, Joan Cosstraat, Bestemmingsplan Joan Cosstraat

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: DE KOP

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De Kop is een van de belangrijkste centrumontwikkelingen van Oost-Nederland en één van de laatste grote binnenstedelijke ontwikkellocaties in het centrum van Enschede. In het projectgebied komen op basis van het door de raad vastgestelde ontwikkelplan uit 2018 diverse woontorens met in totaal rond de 550 appartementen. Deze locaties hebben verschillende bouwhoogtes met naast wonen ook beperkte ruimte voor kantoren en retail (circa 2800 m2). De inrichting tussen de gebouwen ontwikkelen we we tot een groen, klimaatadaptief, verbindend en aantrekkelijk gebied om in te verblijven. Ook de aanloopstraten naar het gebied worden opnieuw ingericht, zodat er een aantrekkelijke, veilige en klimaatadaptieve entree naar het gebied en de binnenstad ontstaat.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	De ontwikkeling van De Kop is onderdeel van de ontwikkeling van de Boulevardzone. De gemeente is al zo'n 20 jaar bezig met de ontwikkeling van dit gebied. De eerste fase bestond uit de realisatie van een nieuw winkelhart en de grootste ondergrondse parkeergarage van Nederland de "Van Heek garage". De tweede fase bestond uit de verhuizing en concentratie van het ziekenhuis (MST) naar de binnenstad toe. Met het project De Kop zijn we aangekomen in de derde fase, bestaande uit de realisatie van woningen en voorzieningen op de vrijkomende en aanpalende locaties van het ziekenhuis.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	 Stedenbouwkundig plan De Kop
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	

		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Het project De Kop realiseert woningen voor diverse doelgroepen. Hierbij is ook aandacht voor mensen met een toenemende zorgbehoefte en de betaalbaarheid van woningen. Ruim de helft van de woningen bevindt zich in het betaalbare segment (huur/koop).
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	De openbare ruimte tussen de gebouwen wordt autoluw, groen en klimaatadaptief. De westelijke entree van de H.J. van Heekgarage wordt ondergronds gemaakt, zodat ook hier een groen een aantrekkelijke zone bovengronds ontstaat voor wandelaars en fietsers. Ook de aanloopstraten naar het gebied worden opnieuw ingericht, zodat er een aantrekkelijke, veilige en klimaatadaptieve entree naar het gebied en de binnenstad ontstaat.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	In De Kop ontstaat een aantrekkelijk woonmilieu voor diverse doelgroepen. Een groot deel van de woningen bevindt zich in het betaalbare segment. Deze woningen voldoen aan de meest actuele duurzaamheidseisen. De openbare ruimte wordt een aantrekkelijker en groen verblijfgebied. Hiermee wordt hittestress verminderd en wateroverlast tegen gegaan.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Er worden gedateerde 2 gebouwen gesloopt: het voormalig SLO-kantoor en ING. Het voormalig Dish hotel is reeds gesloopt. Hiervoor in de plaats komen nieuwe gebouwen die voldoen aan de meest actuele duurzaamheidsstandaarden. Het ontwikkelplan uit 2018 gaat uit van het opwekken van eigen energie middels zonnepalen en het aansluiten van de woningen op het warmtenet.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Door het vergroenen van het gebied wordt hittestress verminderd en kan water beter infiltereren in de bodem. Daarnaast worden er wadi's aangelegd om water te bergen bij hevige regenval. In de Haaksbergerstraat wordt een extra hemelwaterriool aangelegd om de waterproblematiek op deze specifieke locatie aan te pakken.

		3	Enschede is groen en biodivers	Op dit moment is de openbare ruimte in het gebied zeer stenig. Er is veel asfalt en weinig groen. Hier wordt een grote verbeterslag gemaakt. De aanloopstraten naar het gebied worden groener, biodiverser en klimaatbestendiger onder andere door de aanleg van wadi's en het planten van extra bomen. De openbare ruimte tussen de gebouwen wordt een groen verblijfgebied voor fietsers en voetgangers. Op de gebouwen worden groendaken aangelegd om hittestress en fijnstof te beperken.
		4	Enschede is circulair	Hergebruik van materialen en grondstoffen in uitgangspunt in deze gebiedsontwikkeling. Dit wordt meegegeven aan onze ontwikkelende partners en in de aanbesteding van de sloopwerkzaamheden. Bij de aanleg van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met circulariteit van de grondstoffen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Deze gebiedsontwikkeling versterkt het vestigingsklimaat door het creëren van commerciele ruimtes in de binnenstad. Daarnaast wordt een hoogwaardig en gemêleerd woningaanbod gecreëerd . Door de ontwikkeling van De Kop vindt er verdichting plaats in de directe nabijheid van het station, zodat er meer woningen beschikbaar komen voor de stad die direct gelegen zijn bij openbaar vervoer.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Het project zal leiden tot een radicale transformatie die zorgt voor een hoogestedelijk woonmilieu, versterking van de stadskern, functionele vernieuwing, hoogwaardige architectuur en ruimtelijke kwaliteit. Het zorgt hiermee voor een hogere belevingswaarde van de stad. Jongeren wonen graag dichtbij de voorzieningen en in een bruisende binnenstad. De gebiedsontwikkeling trekt talenten aan en houdt ze vast door het creëren van een hoogwaardig en gemêleerd woningaanbod voor diverse doelgroepen in een hoogstedelijke woonomgeving aangevuld met commerciële functies. Young professionals, gezinnen, starters, maar ook ouderen en mensen met een kleinere beurs kunnen hier een passende woning vinden. Op basis van het door de raad vastgestelde ontwikkelplan uit 2018 worden er circa 550 woningen toegevoegd.

		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Door grootschalige investeringen in de infrastructuur wordt de bereikbaarheid van het centrum aan de westzijde verbeterd en wordt bijgedragen aan de bereikbaarheid van dit nieuwe hoogstedelijke woongebied. De binnenstad wordt beter bereikbaar voor nood- en hulpdiensten door de verlegging van de busbaan in de Haaksbergerstraat. De aanloopstraten worden veiliger door het vervangen van de rotondes door kruispunten met verkeerslichten. Er worden beperkte meters aan commerciele functies toegestaan in het gebied. Hiermee wordt een aantrekkelijk verblijfgebied en woonmilieu gecreëerd voor de nieuwe bewoners, zonder concurrend te zijn aan het winkel- en horecaaanbod van de binnenstad.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Niet van toepassing.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Voor het onderdeel vastgoedontwikkeling wordt samen gewerkt met een of meerdere ontwikkelaars.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Niet van toepassing.
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	188 miljoen
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	15 miljoen investeringen openbare ruimte (valt buiten investeringsagenda, krediet reeds verleend en gedeeltelijk reeds uitgevoerd). Daarnaast 1,45 miljoen provinciale subsidie en 3 miljoen rijkssubsidie.

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Voor het project de Kop zal een beroep gedaan worden op de investeringsagenda. Het gaat naar verwachting om een bedrag van circa € 2,5 mln (incidenteel) en € 38.000 vanaf 2023 tot openen grondexploitatie (structureel). - € 0,5 mln aankoop ING: afboeking naar huidige waarde (jaar: 2023) - € 2 mln deficit grondexploitatie (prijspeil 2025) na verrekening woningbouwimpuls. Verwachte opening grondexploitatie: 2025. - € 38.000 per jaar vanaf 2023 tot openen grondexploitatie: rentelasten aankoop ING (2023 e.v.); De verkennende grondexploitatie (na afboeking ING tot huidige waarde) sluit op een tekort van circa € 5 mln (prijspeil 2025). Vooralsnog wordt aangenomen dat de verkregen woningbouwimpuls van circa € 3 mln ingezet kan worden voor de gedeeltelijke dekking van dit tekort. Waardoor € 2 mln benodigd is uit de investeringsagenda. Te vermeerderen met de afboeking van de ING naar huidige waarde (€ 0,5 mln) en de rentelasten op deze strategische aankoop (€ 38.000 p/jr).
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Dekking tekort grondexploitatie en verwerving ING.
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	2023 – 2027 nog niet bekend wanneer exact.
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	€ 3.043.000 (Min BZK) voor woningbouwimpuls € 1.450.000 (prov. Overijssel) voor openbare ruimte en bereikbaarheid
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Voorlopig niet, maar er wordt wel continue gescand op kansen.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	2018: beschikbaar stellen krediet investeringen openbare ruimte, vaststellen grondexploitatie De Kop, vaststellen Ontwikkelplan De Kop.

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: KENNISPARK

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Kennispark bestaat uit drie deelgebieden: de campus van de Universiteit Twente, het Business & Science Park en Twente Village (stadion t/m ijsbaan). Kennispark Twente is de economische motor voor Twente en Enschede. Vanuit een triple helix samenwerking wordt ingezet op het versterken van het internationaal profiel van het gebied en het transformeren van het gebied naar een dynamische omgeving waar bedrijven en talent zich graag vestigen. Het project ligt centraal in de gebiedsontwikkeling Spoorzone Hengelo-Enschede. Kennispark is vooral een locatie voor opleiden, onderzoeken, innoveren en ondernemen, maar kan met specifieke woonmilieus een waardevolle aanvulling zijn op de woonmilieus in de binnensteden van Enschede en Hengelo.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Kennispark ligt centraal in de SHE.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel Noord

4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	De huisvesting op Kennispark is volledig gericht op de doelgroepen die een directe relatie hebben met Kennispark. Op de UT-campus betreft het huisvesting van studenten en medewerkers. De nog toe te voegen huisvesting op het B&S-park richt zich op young professionals. Alle woningen zijn sociale huurwoningen en vallen daardoor in de betaalbare categorie.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Centraal uitgangspunt in de ontwikkeling van Kennispark is Ontmoeten en Verbinden. Dit uit zich in de (her)inrichting van de buitenruimte (publiek en privaat) en het ontwerp van nieuwe en te renoveren gebouwen. De toekomstige buitenruimte stimuleert het bewegen en biedt een veel groenere omgeving dan de huidige inrichting als bedrijventerrein. Samen met de werkgevers wordt ingezet op actief mobiliteitsbeleid en parkeren op afstand bij de Grolsch Veste. Dit stimuleert het fietsen en wandelen.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Kennispark is vooral een werk- en opleidingsgebied. De aanwezige huisvesting sluit goed aan op wat de doelgroepen van het gebied kunnen/willen betalen. De verouderde woningvoorraad op de campus wordt in de periode 2024-2028 verduurzaamd. Voor het B&S-park wordt binnenkort een Breeamcertificering aangevraagd (niveau: 3 sterren). Om in aanmerking te komen voor deze certificering wordt stevig ingezet op het tegengaan van wateroverlats, droogte en hittestress.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Exacte gegevens voor UT-campus niet beschikbaar op dit moment. De verouderde woningvoorraad op de campus wordt in de periode 2024-2028 verduurzaamd. De meeste woningen op de campus worden al collectief verwarmd of via een aansluiting op het warmtenet. Nieuwbouw wordt natuurlijk gasloos gerealiseerd. Op Twente Villaga zal de grootste installatie van zonnepanelen boven parkeerplaatsen worden gerealiseerd. Duurzaamheid is voor een sciencepark een vereiste en dat uit zich in bovengemiddelde aandacht in ontwerp, realisatie en beheer/gebruik.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Zie eerdere info.

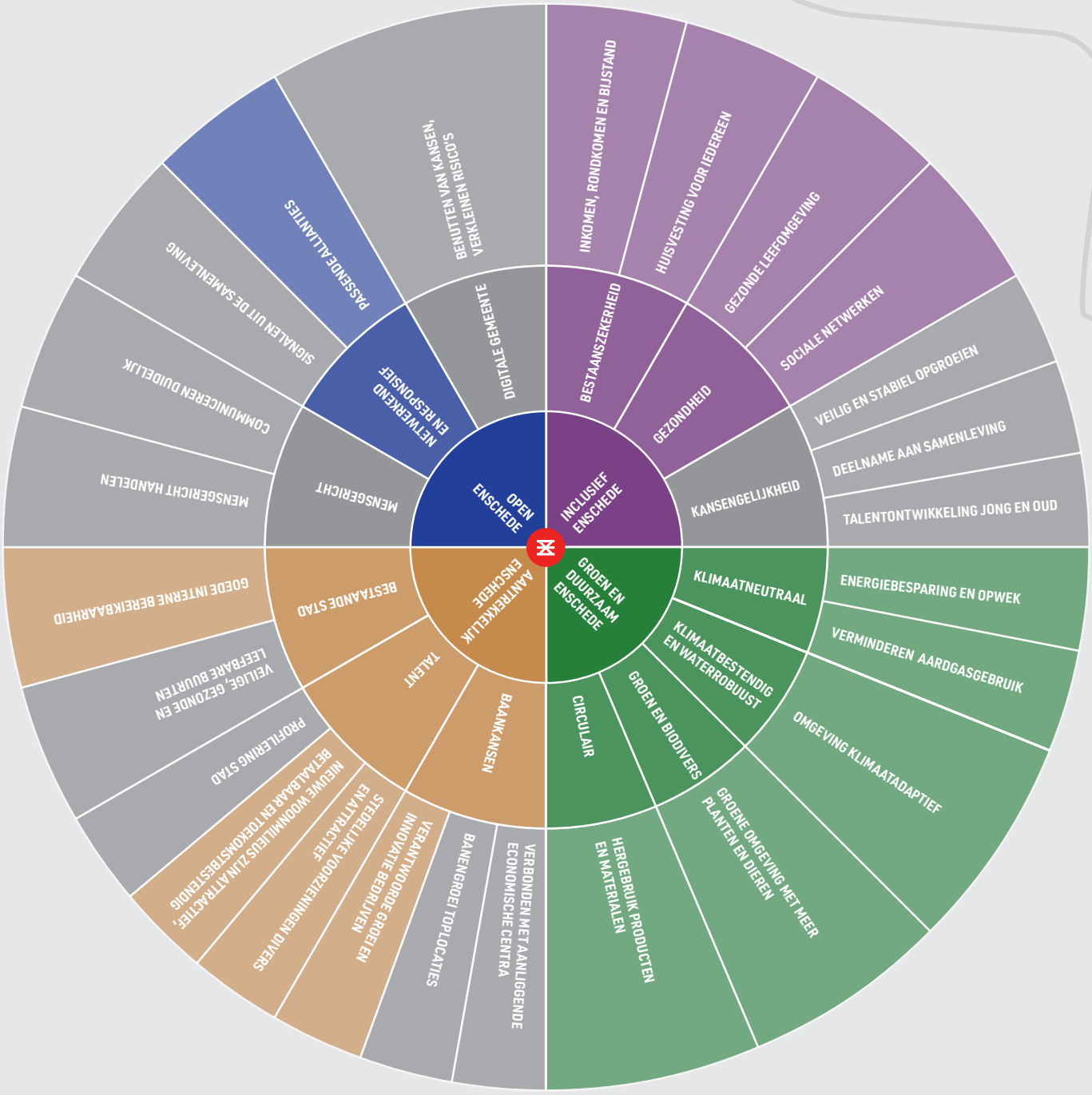
		3	Enschede is groen en biodivers	Geen exacte aantallen. Op Kennispark wordt actief ingezet op het vergroenen van publieke en private buitenruimte door het parkeren in parkeergebouwen en/of op afstand bij de Grolsch Veste te realiseren.
		4	Enschede is circulair	Vanuit de Breeamcertificering besteed de gemeente extra aandacht aan de circulariteit van materialen die in de openbare ruimte worden toegepast. Aan ontwikkelaars worden geen specifieke eisen gesteld.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Kennispark is als topwerklocatie naast de binnenstad de belangrijkste banenmotor in Enschede. Zowel in directe als in indirecte banengroei. Een banenmotor die ook in crisisperiodes gewoon doordraait. Doordat op Kennispark innovaties tot stand komen genereert Kennispark ook veel indirecte werkgelegenheid bij toeleveranciers en productiebedrijven die profiteren van die innovaties. De laatste jaren groeit het aantal banen op Kennispark met ca. 300 per jaar. Dit is het netto resultaat van een nog grotere groei bij de technologiebedrijven en universiteit en een krimp bij de algemenere bedrijven op Kennispark. Kennispark genereert werk voor alle opleidingsniveaus van WO tot MBO. MBO-banen zien we gedeeltelijk terug op Kennispark in laboratoria en kleinschalige productiefaciliteiten, maar vooral in de indirecte werkgelegenheid die ontstaat bij toeleveranciers en productiebedrijven.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Kennispark is een belangrijke plek om talent te boeien en te binden. Het talent is er in grote getale aanwezig. Door ontmoeting en verbinding centraal te stellen, stimuleren we contact tussen talent en de bedrijven, waardoor talenten (net afgestudeerd, maar ook met meer ervaring) een veel beter beeld krijgen van de interessante bedrijven en banen die Enschede en Twente te bieden hebben. Op Kennispark creëren we woonmilieus die aanvullend zijn ten opzichte van de meer stedelijke woonmilieus die elders in Enschede worden gerealiseerd. Zo dragen we bij aan een divers aanbod van woonmilieus om talent te boeien en te binden.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Op Kennispark wordt samen met alle partners ingezet op actief mobiliteitsbeleid gericht op het stimuleren van OV en fiets. Hierdoor blijft een groeiend Kennispark ook in de toekomst goed bereikbaar. Door wonen en andere functies toe te voegen ontstaat een gemengd milieu dat verplaatsingen over grotere afstanden minder vaak noodzakelijk maakt.

	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Niet van toepassing
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Kennispark kan alleen succesvol zijn en blijven als de triple helix samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers goed werkt. De universiteit, gemeente, ondernemers en vastgoedeigenaren participeren gelijkwaardig in de gebiedsorganisatie (inhoudelijk en financieel). Deze organisatie voert voor de founders de regie op uitvoering van de gebiedsstrategie en pakt taken op die de founders zelf minder goed kunnen oppakken. In de samenwerkingsovereenkomst tussen de partijen zijn duidelijke afspraken vastgelegd. Daarnaast is voor Kennispark ook de regionale samenwerking via de Twenteboard (development) en tussen de topwerklocaties erg belangrijk.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Niet van toepassing
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	fase 1 (t/m 2025): ca. €196 miljoen
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	minimaal €100 miljoen in de eerste fase t/m 2025 (woongebouw 40, Next Twente 25, Fraunhofer 5, HMO 15, Demcon 5, Micronit 10)
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	fase 1 investeringsplan: ca. €20 miljoen (grex 5, investeringen 9, regiodeal 6)
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Een krediet van €285.000,- voor de kwaliteitsimpuls Institutenweg (kapitaalslasten van €33.000,- per jaar) is reeds besloten en verstrekt uit het budget kapitaallasten zoals dat bij de Strategische Investeringsagenda is vastgesteld. Het totale benodigde bedrag bedraagt 13,7 miljoen totaal, te vertalen naar een kapitaalslastenbudget van 913.065 euro per jaar voor alle 3 de fases in totaal.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Kwaliteitsimpuls Institutenweg
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	2023

8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Regiodeal Twente - Kennispark 6,3 miljoen.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Het woongebouw aan de Hengelosestraat is onderdeel van een aanvraag WBI "talenthuisvesting". In deze aanvraag wordt ook woningbouw in Twekkelerveld en de transformatie van het ITC-hotel (Kop Boulevard) meegenomen. De totale aanvraag "talentopgave" voor meerdere projecten bedraagt circa € 3,5 miljoen. Medio dit jaar moet duidelijk worden of deze aanvraag toegekend wordt.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Gebiedsstrategie (2018), Structuurvisie (2019), Beeldkwaliteitskader (2019), Stedenbouwkundig en mobiliteitsplan (2021), Investeringsplan en grondexploitatie (2022)

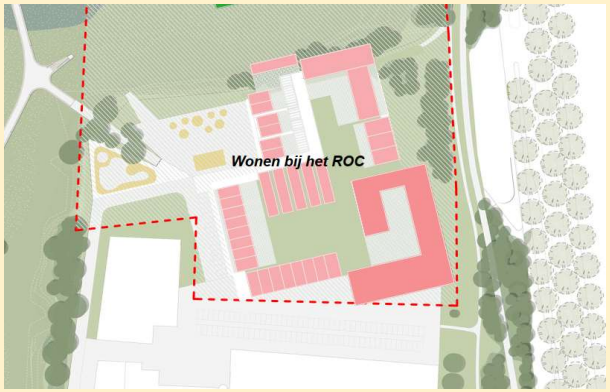
GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: CROMHOFF

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De gebiedsontwikkeling Cromhoff bouwt aan een gevarieerd groenstedelijk woon- en werkmilieu aan de Singel; een woonmilieu wat Enschede nog niet kent. Op het voormalige bedrijfsterrein is door vrijvallende gebouwen/functies een kans ontstaan het gebied te transformeren om daarmee een nieuw stuk
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Nee het gaat om het totale plangebied. Maar de transformatie van het gebied zal wel in verschillende fase plaatsvinden. De transformatie start in het noordelijke deel rondom de hallen, Wegener kantoor en de Drukpershal op de gronden die in het bezit zijn bij Cromhoffpark B.V. en de gemeente Enschede. Het gebied langs de Zuiderval volgt daarop. De locatie ROC en Livio aan de zuidkant zijn afhankelijk van ontwikkelingen in het onderwijs en de zorg. Voor de eerste fase is inmiddels een grondexploitatie vastgesteld en wordt buiten beschouwing gelaten.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel west, gelegen tussen de Getfersingel, Burgemeester van Veenlaan, Wethouder Beverstraat en de Zuiderval.
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	In Cromhoff wordt een diversiteit van woningtypologieën en prijsklassen aangeboden in huur en koop aanbod (sociaal, middelduur en duur). Een wijk geschikt voor jong en oud, waarbij ook aandacht is voor de toenemende zorgvraag in de toekomst. Mogelijk dat een van de gebiedseigenaren in de toenemende ondersteuningsvraag een rol kan spelen in de toekomst (Livio). Ruim 20% van het programma is sociale huur en van het totale programma zal minimaal 50% in het betaalbare segment worden gerealiseerd.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Iedereen op de fiets is een vande leidende principes bij de planvorming geweest. Cromhoff wordt een plek waar je je welkom voelt maar als iedereen met de auto komt dan zet dat de leefbaarheid onder druk. Bewoners en bezoekers worden verleid om zich te voet, met de fiets, OV of deelvervoer te verplaatsen. Zo blijft het in en rond het binnenstedelijk natuurgebied rustig en leefbaar! Een bijzonder element is de geplande doorfietsroute vanaf de brug over de A35 richting het centrum. Hiermee wordt het gebied en de parkachtige omgeving ook direct meer toegankelijk voor de omliggende wijken. Het gemeenschappelijk groen, de inrichting van de openbare ruimte de aanwezigheid van voorzieningen en pleinen facciliteren het ontmoeten in de openbare ruimte.

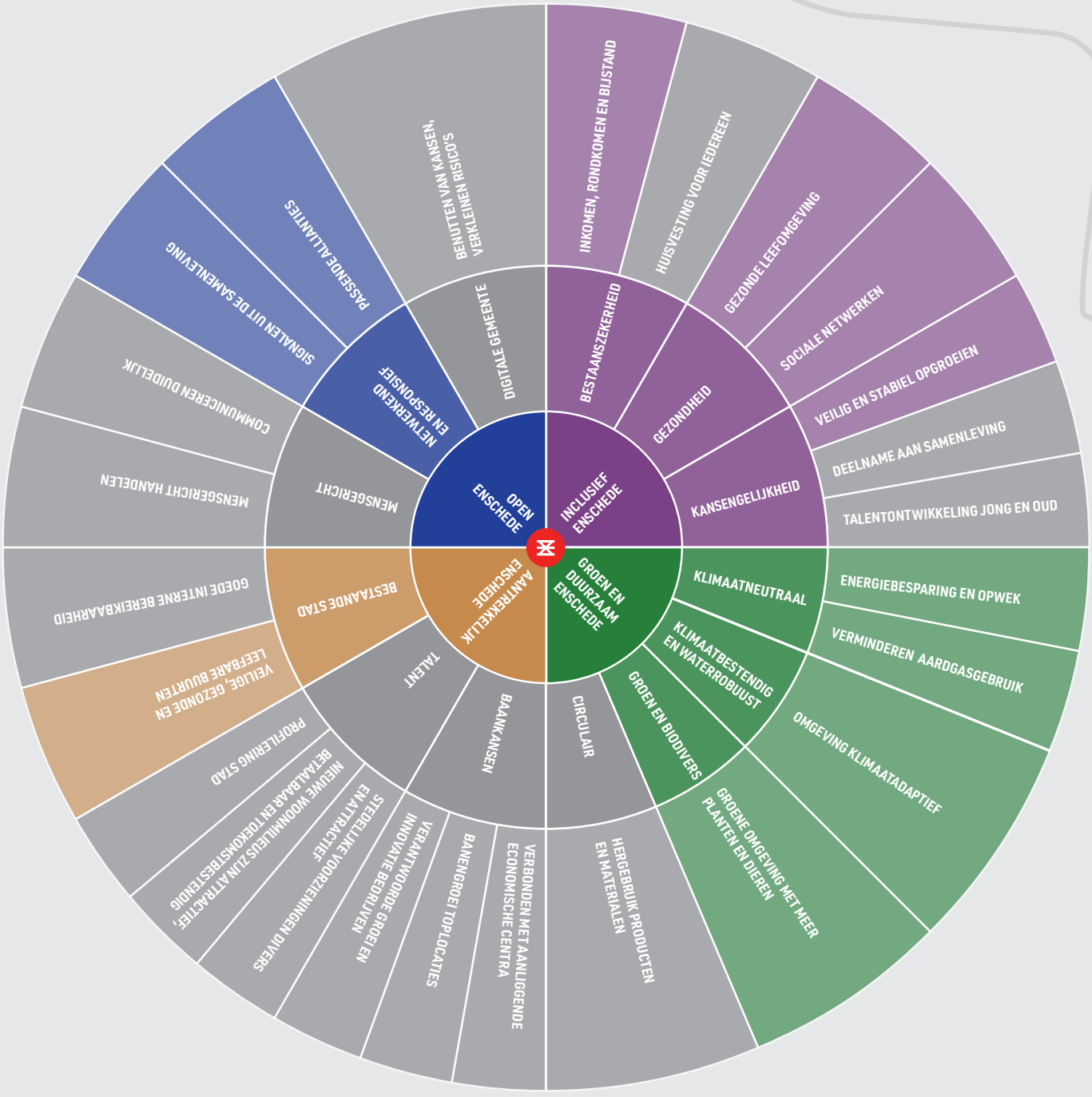
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Cromhoff wordt een inclusieve wijk met een mix van koop en huurwoningen, toegankelijk voor verschillende doelgroepen. De woningen voldoen aan de actuele duurzaamheidseisen. De woningen staan in een groene omgeving en de openbare ruimte is gericht op het facciliteren van ontmoeting en verblijf. Daarbij is er in het gebied is er ruimte voor verschillende voorzieningen.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Uitgangspunt is het ontwikkelen van een een duurzame klimaatneutrale wijk welke voldoet aan de meest actuele duurzaamheidseisen. De nieuwe woningen worden gasloos gebouwd en bestaande gebouwen worden verduurzaamd en eveneens gasloos gemaakt.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Leven met het water en de natuur is een van de leidende principes bij de planvorming. Water en natuur bepalen de stedenbouwkundige hoofdstructuur waarbinnen de moderne stedelijke buurtschappen liggen die onlosmakelijk met het landschap verbonden zijn. Het 4 ha bos wordt behouden, de natte natuur wordt uitgebreid door de pomp onder Tubantia uit te zetten. Er kan een biotoop onstaan met natte en droge plekken, waardoor de biodiversiteit zal toenemen.
		3	Enschede is groen en biodivers	De woningen worden in verschillende natuur inclusieve buurtschappen gegroepeerd rondom het groene hart. De toegankelijkheid en aanwezigheid van deze plekken heeft een direct effect op de gezondheid van de bewoners. Het leven in een groene omgeving verbetert de concentratie, zorgt voor sneller herstel bij ziekte en creert rust in je hoofd. Door de toevoeging van nieuw groen wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de doelstellingen rondom klimaatadaptie, verminderen van de hittestress en biodiversiteit. En dit in het hart van de stad. Waterberging vindt plaats in de openbare ruimte.
		4	Enschede is circulair	Het bijzondere cultuurhistorische verleden van de plek wordt bij de ontwikkeling bewaard of een tweede leven gegeven (Janninkhallen, Drukpershal, Wegener kantoor). Daarnaast is ook hergebruik van materialen en grondstoffen is uitgangspunt. Waar mogelijk worden materialen uit het gebied gebruikt bij het maken van nieuwe openbare ruimte (straten/pleinen), dit past ook goed binnen de uitstraling/karakter van de wijk. Ook aan ontwikkelaars en bouwers wordt dit uitgangspunt meegeven.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	In het plan is een ruimte voor nieuwe voorzieningen (en daarmee banen) ten behoeve van economie en cultuur. De ruimtes voor werken, cultuur en voorzieningen worden dusdanig geprijst dat ook startende ondernemers en creatievelingen hun vleugels kunnen uitslaan. Indirect zullen door de toevoeging van de woningen bestaande voorzieningen in de omgeving versterkt worden door een toename van de klandizie. Daarnaast zal door de bouw van de wijk werkgelegenheid in de bouwsector gecontinueerd worden.

		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Met Cromhoff voegen we een nieuwe en bijzondere plek toe aan de stad waar gewoond kan worden en voorzieningen aanwezig zijn. Het wordt een plek met een heel eigen karakter. Enerzijds de reuring rond de oude gebouwen en anderzijds de rust rondom het groene hart. Het plan richt zich op talent in de breedste zin. Het gaat om een mix aan doelgroepen van jonge stedelingen tot mensen die hechten aan een luxe leven. De gemene deler is de mensen welke zich richten op een actieve en gezonde levensstijl, de doeners. Een levendige woonomgeving is hierbij belangrijk; de authenticiteit van de plek met oude karakteristieke gebouwen en het aanwezige groen maken dit een unieke woonplek welke in Twente in deze vorm niet aanwezig is. Het gaat om een toevoeging van ruim 600 woningen en circa 5.000 m2 werken, cultuur , voorzieningen en broedplaatsachtige activiteiten.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Bewoners en bezoekers worden verleid om zich te voet, met de fiets, OV of deelvervoer te verplaatsen. Zo blijft het in en rond het binnenstedelijk natuurgebied rustig en leefbaar! Een bijzonder element is de geplande fietsroute vanaf de brug over de A35 richting het centrum. Hiermee wordt het gebied en de parkachtige omgeving ook direct meer toegankelijk voor de omliggende wijken. Door de aanwezigheid van dagelijkse voorzieningen is er ruimte voor mensen om elkaar te ontmoeten. De herontwikkeling van deze locatie betekent naast een uitbreiding van groen ook de sanering van een stuk vervuilde ondergrond.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	N.v.t.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Voor de gebiedsontwikkeling wordt onder meer samengewerkt met de gebiedseigenaren, verschillende projectontwikkelaars/bouwers en woningcorporaties. In de tussenliggende periode tot dat de bouw gestart wordt kan dmv placemaking en tijdelijke programmering ruimte gegeven worden voor initiatieven (onder meer culturele sector) en kan Enschede kennismaken met het gebied.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	N.v.t.
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	Totale investeringen worden geraamd op € 210 mln
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Provinciale subsidie eerste fase (verleend): € 3 mln. MIRT subsidie (in aanvraag): € 3,9 mln. WBI subsidie (in aanvraag): € 4,3 mln, waarvan € 2,8 mln voor de 2de fase Cromhoff
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	€ 4,1 mln

6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	De middelen worden ingezet ten behoeve van de onrendabele top van de ontwikkeling. De bijdrage uit de Investeringsagenda zetten wij mede in als cofinanciering voor de WBI aanvraag (subsidievereiste) en daarnaast voor de aankoop van gronden. De inzet uit de Investeringsagenda stelt ons samen met de subsidie in aanvraag in staat om de economische uitvoerbaarheid van de plannen te verbeteren, waarmee de start van de bouw van de woningen mogelijk wordt.
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	Vanaf 2025.
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Provinciale subsidie eerste fase verleend: € 3 mln. MIRT subsidie (in aanvraag): € 3,9 mln. WBI subsidie (in aanvraag): € 4,3 mln, waarvan € 2,8 mln voor de 2de fase Cromhoff
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Naast de bovenstaande subsidies die nog in aanvraag zijn, verwachten wij geen aanvullende subsidiemogelijkheden voor dit project.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Vaststellen visie Cromhoff en grondexploitatie versnelling cromhoff, oktober 2021.

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: DIA TWEKKELERVELD

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Het gebiedsprogramma Nieuw Twekkelerveld is een langjarige integrale wijkaanpak waarbij projecten en maatregelen op het gebied van leefbaarheid & wonen, energie & klimaat en sociale opgaven in de wijk integraal worden opgepakt. De wijkaanpak is een samenwerking tussen de gemeente en de woningbouwcorporaties Domijn, De Woonplaats en Ons Huis.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Het gebiedsprogramma Nieuw Twekkelerveld kent een aantal locatie/gebiedsontwikkelingen. Projecten in uitvoering: 1) renovatie en verduurzaming woningen met een slecht energielabel, nieuwbouw Newtonpark (voormalige ROC-locatie). Projecten in voorbereiding: 1) nieuwbouw IKC en herontwikkeling achterlaatlocaties, 2) herbestemming Assinkhof, 3) transformatie bedrijfsterrein Richtersbleek, 4) herbestemming Noorderkroon, 5). Daarnaast heeft de ontwikkeling van de Spoorzone Hengelo-Enschede (SHE) een directe samenhang met het programma. De warmtetransitie ('van het gas af') is een belangrijk onderdeel van het programma. Hier is sprake van een grote samenhang met stedelijke planvorming en realisatie van de energietransitie.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	

		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	De wijk Twekkelerveld kent een brede spreiding in woningtypen en inkomensniveaus. Het totaal aantal woinngen bedraagt ruim 5000 in Twekkelerveld en Tubantia-Toekomst samen. Het gemiddelde inkomen ligt met € 22.600 lager dan gemiddeld in Enschede en de sociale problematiek is groter. Circa 46% van de woningen in de wijk is sociale woningbouw in het bezit van corporaties. Daarnaast is een relatief groot aantal kamerverhuur panden in het lagere huursegment. In de Transitievisie Warmte is Twekkelerveld aangewezen als pilotwijk voor het aardgasvrij maken. Als eerste stap op weg naar een aardagasvrije wijk zetten wij in op besparing en isolatie. Wij zetten subsidies in op energiearmoede te bestrijden en zetten in om een bijdrage uit zowel het Nationaal Isolatieprogramma als het Volkshuisvestingsfonds om de vaak slecht geinsoleerde woningen te verbeteren. Voor de vooroorlogse woningen streven wij naar minimaal label D en voor de naoorlogse naar minimaal label B en bij voorkeur A.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Met het project GroenBlauw Twekkelerveld hebben we niet alleen maatregelen getroffen die hittestress voorkomen en wateroverlast verminderen maar ook meer groene ruimte gecreeerd als verblijfs- en gebruiksruimte voor de bewoners van Twekkelerveld. Met de opening van de wijkontmoetingsplek 't Proathuus als voorloper van het nieuwe Huis van de Wijk faciliteren en organiseren wij ontmoeting.

		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	We bouwen een nieuw 'Huis van de Wijk' als vervanging van drie bestaande basisscholen en combineren dat met andere ontmoetingsfuncties. Hiermee leveren we een belangrijke bijdrage aan de kansen van kinderen om zich optimaal te ontwikkelen. Daarnaast zorgen we met de upgrade van de wijk voor een betere fysieke leefomgeving om in op te groeien. Met het project GroenBlauw Twekkelerveld hebben we de wijk vergroend, wateroverlast aangepakt en wordt hittestress voorkomen. Aanvullend op de al uitgevoerde werkzaamheden gaan wij de komende jaren verder aan de slag met ontstening en vergroening van de wijk rondom het winkelcentrum en andere plekken in de wijk. Ook ondersteunen en begeleiden wij particuliere initiatieven en intiatieven van de corporaties rondom de vergroening van achtertuinen en woonstraten. Vergroening draagt bij aan een gezonde leefomgeving en gaat hittestress tegen. Door de woningen te isoleren en aardgasvrij-ready te maken (zie hiervoor) wordt niet alleen de energierekening verlaagd maar verbetert ook het wooncomfort.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Twekkelerveld kent een gemiddeld laag klimaatlabel. Bijna 2500 woningen hebben energielabel D of lager. Slechts 369 woningen (8%) heeft een energielabel A. Dat is dan ook de reden om in deze wijk te starten met een grootschalige isolatieaanpak. De doelstelling van de pilot aardgasvrij Twekkelerveld is alle woningen (4607) stapsgewijs van het gas af te halen. De komende 10 jaar streven wij ernaar 25% aardgasvrije woningen te bereiken. Wij onderzoeken een eerste fase aanleg warmtenet in samenwerking met de woningbouwcorporaties. Voor de hele wijk geldt dat wij inzetten op het aanjagen van de aanpak van particuliere woningen en de hulp bij het nemen van maatregelen (ontzorgen). Dat doen wij door inzet van het Energieloket als informatie en kennispunt en door Twekkelerveld als prioritair project op te voeren in zowel het nationaal isolatieprogramma als het Volkshuisvestingsfonds.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Het project GroenBlauw Twekkelerveld is inmiddels opgeleverd. Hiermee is een grote stap gezet in de klimaatbestendigheid van de wijk. Aanvullend wordt de openbare ruimte de komende jaren verder vergroend. Waar mogelijk wordt bij vervanging van riolering en/of de aanleg van het warmtenet aanvullende maatregelen genomen.

		3	Enschede is groen en biodivers	Twekkelerveld is een relatief groene wijk. Er zijn geen plannen de wijk verder te vergroenen. Bij plannen rondom de herinrichting van de openbare ruimte/wegen worden kansen benut om de biodiversiteit verder te vergroten door toepassing van geschikte soorten groen en terugdringen van de oppervlakte aan verharding. Zie ook hiervoor.
		4	Enschede is circulair	Het gemeentelijke inkoopbeleid wordt toegepast.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Het programma Nieuw Twekkelerveld richt zich primair op de leefbaarheid van de wijk en daarmee in mindere mate op economie/banengroei. Wij starten binnenkort met plannen voor de revitalisering van het bedrijfsterrein Rigtersbleek. Op dit moment is nog niet aan te geven wat een revitalisering zal betekenen voor banenkansen.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Twekkelerveld ligt dicht bij het centrum en is een wijk die in toenemende mate aantrekkingskracht heeft op een jongere generatie. De nabijheid van de binnenstad, de UT in combinatie relatieve betaalbaarheid van woningen maakt dat dit een interessant gebied is voor talent op te wonen en draagt bij tot het vasthouden van talent. Woningverbetering door verduurzaming zorgt voor een toekomstbestendig aantrekkelijk woonmilieu. Het aantal huurwoningen bedraagt inclusief kamerverhuur circa 59% van de wijk; het aantal koopwoningen is 41%. De samenstelling van het programma huur/koop en onder NHG/boven NHG is wisselend per project binnen het programma. Door bij nieuwbouw naast goedkope en betaalbare woningen ook middeldure en dure woningen toe te voegen wordt de aantrekkelijkheid van Twekkelerveld verder vergroot en wordt het aantal doelgroepen uitgebreid. Waardoor talent binnen de wijk een wooncarriere kan maken?

		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Door maatregelen tegen hittestress, vergroening van de openbare ruimte en verduurzaming en comfortverbetering van huizen dragen wij bij aan prettig en gezond leven in de wijk Twekkelerveld. Woningbouwcorporaties zijn bezig hun vastgoed te verbeteren en verduurzamen; wij zoeken voortdurend naar koppelkansen tussen woningverbetering, herinrichting van de openbare ruimte en sociale opgaven in de wijk.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Nvt
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Het programma Nieuw Twekkelerveld is een samenwerking tussen de corporaties Domijn, De Woonplaats, Ons Huis en de gemeente Enschede. Daarnaast werken wij intenstief samen met bewonersinitiatieven rondom de energietransitie, het Bewonersplatform, de welzijnsorganisaties en anderen. De projectorganisatie kenmerkt zich als een open en benaderbare organisatie. Ten aanzien van de energietransitie staan wij in bevinding met Twence, Ennatuurlijk en Enexis.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Voor onze projectcommunicatie maken we gebruik van digitale middelen, waaronder social media, digitale nieuwsbrieven en de projectwebsite www.nieuwtwekkelerveld.nl.

5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	De totale investeringen de komende 10 jaar door de gemeente, particulieren en woningbouwcorporaties in vastgoed, openbare ruimte en andere opgaven ramen wij op ruim € 392 mln. Ruim 90% van de investeringen gaat naar de verduurzaming/energietransitie. We gaan uit van een publiek te kort van 38 miljoen euro. Hiervan wordt 27,7 miljoen op andere wijze gedekt. Voor 1 mln is een aanvraag WBI 5de tranche gedaan vanuit de "Talentopgave". De gevraagde bijdrage uit het investeringsfonds bedraagt daarmee 9,3 mln, waarvan 6,8 miljoen euro incidenteel uit de Reserve Strategische Investeringsagenda gedekt moet worden (voornamelijk Huis van de wijk en strategische aankopen). Naast 25.000 euro vanaf 2024 structurele rentelasten tot openen van de grondexploitatie. Het benodigde structurele kapitaalslastenbudget voor de investeringen in de openbare ruimte bedragen 179.598 euro per jaar (ondergronds brengen hoogspanningskabels, riool, huis van de wijk en vergroenen winkelcentrum).
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	Ons uitgangspunt is vooralsnog is dat er in de infrastructuur en woningaanpassingen in het kader van de energietransitie geen gemeentelijke middelen worden ingezet. De kosten worden gedragen door de markt, woningbouwcorporaties, particuliere woningeigenaren en het Rijk. Voor de andere ingrepen in de wijk zijn wel gemeentelijke bijdragen geraamd. Hiermee komt de benodigde investering uit 'de markt' op € 392 mln. Dit is inclusief subsidiemogelijkheden vanuit het Rijk.
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Vanuit betaande middelen en aanvullende middelen dragen wij € 28,7mln bij aan de DIA Twekkelerveld.
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Het deel van onze eigen bijdrage dat niet door bestaande middelen wordt gedekt bedraagt € 9,3 mln waarvan €6,8 mln eenmalig.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	De bijdrage uit het investeringsfonds wordt ingezet voor verbeteringen in de openbare ruimte, het ondergronds brengen van de hoogspanningsmasten en investeringen in maatschappelijk vastgoed, waaronder het Huis van de Wijk. Wij hebben geen gemeentelijke middelen gereserveerd voor de verduurzaming van de woningbouw in het kader van de Energietransitie omdat deze kosten door eigenaren worden gedragen, in sommige gevallen ondersteunt met Rijksmiddelen.

7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	De middelen worden gefaseerd ingezet de komende 10 jaar.
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	N.v.t.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nationaal Isolatieprogramma: p.m. Woningbouwimpuls Venusstraat: p.m. Volkshuisvestingsfonds: p.m. Bijdrage ondergronds brengen hoogspanning: € 8.919.137
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	In de door de raad vastgestelde Transitievisie Warmte is Twekkelerveld aangewezen als pilot wijk aardgasvrij maken. Voor verschillende projecten binnen het programma, waaronder de bouw van het Newtonpark, zijn door de raad ruimtelijke en financiele kaderstellende besluiten genomen.

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: DIA ZUID

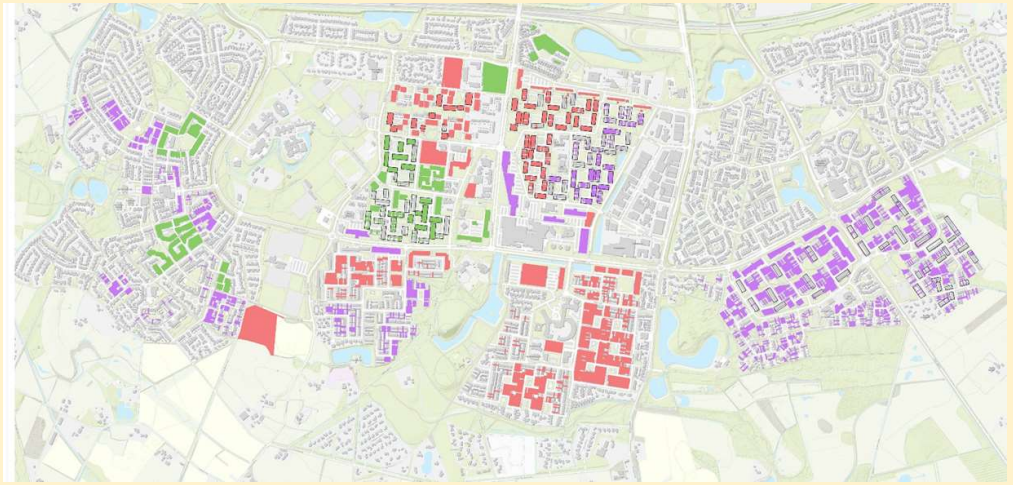

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De DIA Zuid is de werktitel voor het uitwerken van een integrale wijkaanpak van enkele wijken in stadsdeel Zuid. Hierbij wordt gekeken naar meerdere thema's die van belang zijn in de wijk: energie, klimaat, wonen, leefbaarheid, gezondheid, veiligheid, inkomen etc. De volgende wijken zijn daarvoor geprioriteerd vauit de Stedelijke Investerings Afweging (SIA), die gebaseerd is op het rapport van TNO: Wesselerbrink NO, Wesselerbrink NW en Hanenberglanden. In deze wijken speelt ook het onderwerp energiearmoede een belangrijke rol, waardoor de urgentie voor de wijkaanpak nog eens versterkt wordt.

2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	De komende maanden zal een plan van aanpak worden gemaakt voor het vervolg en organisatie van de integrale wijkaanpak in Zuid. Op dit moment wordt er vanuit verschillende lijnen reeds gewerkt aan zaken die later bij elkaar gevoegd zullen worden: - Vanuit de gemeentebrede aanpak Energiearmoede worden kleinere maatregelen voor woningeigenaren begeleid. Daarnaast wordt specifiek voor Zuid (naast Twekkelerveld) ingestoken op het aanbieden van een grote isolerende maatregel (spouwmuurisolatie) voor individuele particuliere eigenaren die in de doelgroep energiearmoede vallen. Vanuit dit traject zullen ervaringen opgedaan worden met hoe de bewoners te bereiken en welke lessen hieruit volgen voor de verdere wijkaanpak. - Het uitwerken van een gemeentebreed Energiebesparingsplan Enschede. Op basis van dit plan kunnen we de aanvraag voor het Nationaal Isolatie Programma indienen. Dit plan geeft een voorzet voor de te volgen stappen van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en de planning die daarbij gevolgd kan worden voor de middellange termijn. Dat is natuurlijk van groot belang voor Enschede stadsbreed maar zeker ook voor de prioriteitswijken in stadsdeel Zuid en Twekkelerveld. - De opstart van de integrale wijkaanpak voor enkele prioriteitswijken binnen Zuid (Wesselerbrink NO ('t Lang), Wesselerbrink NW (Bijvanck) en Stroinklanden Zuid (incl. Hanenberglanden). De precieze scope van de gebieden moet nog worden bepaald in overleg met stakeholders. Bij de wijkaanpak wordt gestart met een wijkanalyse, mogelijke koppelkansen, opzetten overlegstructuur en participatieplan. Hierna komen er verdere vervolgstappen zoals het maken van een wijkvisie en een doorvertaling van alle verschillende doelstellingen (van de beleidsthema's zoals klimaatadaptatie, openbaar groen, verduurzaming en sociale veiligheid) naar concrete projecten en activiteiten. - Onderzoek naar de mogelijkheden binnen Zuid om eind van het jaar een aanvraag in te kunnen dienen voor het Volkshuisvestingsfonds. Er zijn meerdere plekken in stadsdeel Zuid waar een mogelijke aanvraag voor het volkshuisvestingfonds op gericht kan worden. Hanenberglanden is hier een voorbeeld van, maar er zijn meer plekken die passen binnen de kaders van deze aanvraag, waarbij herstructurering en grootschalige renovatie van toepassing kan zijn. De nadruk ligt bij het volkshuisvestingsfonds op de particuliere woningen of gebieden met menging van particulier en corporatiebezit.

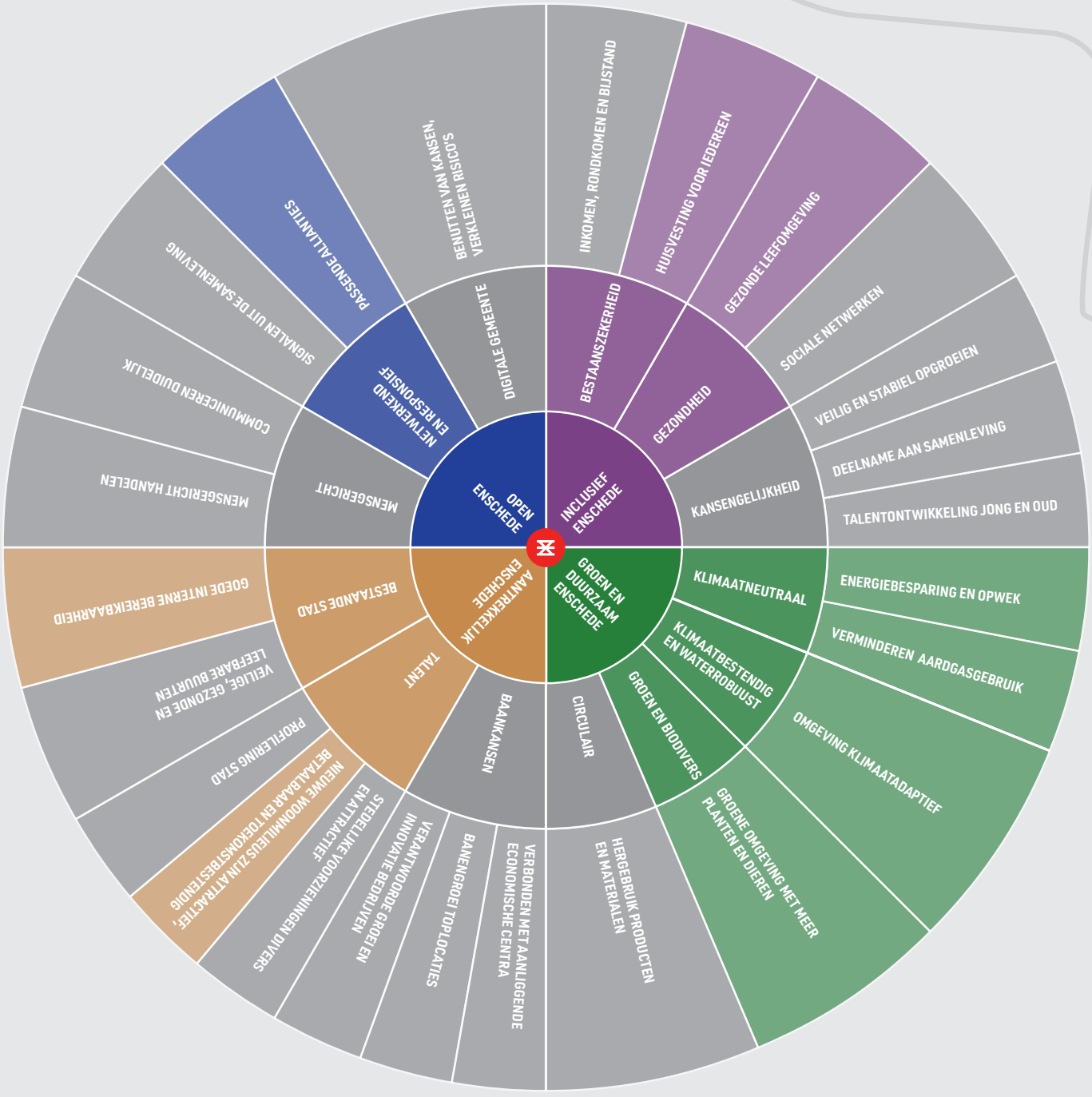
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	 Grijs particulier bezit. Rood, groen en paars is corporatiebezit
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	De integrale wijkaanpak moet verschillende projecten opleveren die allemaal bijdragen aan de realisatie van de gemeentedoelstellingen op alle genoemde beleidsthema's en daarmee dus ook op alle gemeentelijke programma's. Onderstaand wordt een verdere verbijzondering gegeven op de beoogde resultaten.
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Samen met de woningbouwcorporaties wordt invulling gegeven aan de verduurzaming van de woningen in Stadsdeel Zuid. Hierbij dragen de woningbouwcorporaties de zorg voor de (sociale) huurwoningen en moet de gemeente de aandacht richten op de particuliere woningeigenaren. Daarnaast is er aandacht voor specifieke doelgroepen zoals huishoudens in de energiearmoede, woningcomplexen onder VVE's en complexen met gespikkeld bezit. Aan de hand van het Energiebesparingsplan Enschede willen we stappen zetten op gebied van het verbeteren van de klimaatlabels van de woningen.

		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Binnen de wijkaanpak willen we samen met alle betrokken partijen in de wijk, de plekken in de wijken in beeld brengen waar we gezamenlijk een verbetering van de openbare ruimte kunnen realiseren, mogelijk gekoppeld aan andere infrastructurele werkzaamheden. Met andere woorden, we willen koppelkansen voor verbeteringen op gebied van groen/water/wegen/riolering/verkeer/energieleidingen (etc.) in beeld brengen en natuurlijk benutten. Bij dit soort projecten kan de openbare ruimte (deels) heringericht en vernieuwd worden, waarbij we rekening houden met de wensen van de bewoners en waarbij we kijken naar ontmoetingsplekken en verbeteren van fiets- en wandelroutes.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Samen met de woningbouwcorporaties en eventuele marktpartijen wordt gekeken naar het realiseren van een aantrekkelijk woonmilieu. Daar waar sloop/nieuwbouw mogelijk is (of de voorkeur heeft) en waar grootschalige renovatie noodzakelijk is, kunnen we daarin samenwerken. Dit moet leiden tot het vernieuwen en verduurzamen van alle woningen en woonomgeving. Duurzamere woningen hebben een positieve invloed op de fysieke gezondheid van de bewoners en natuurlijk ook op de financiële situatie.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	De energietransitie is een belangrijk thema in de integrale wijkaanpak. Hierbij wordt een uitwerking gemaakt naar zowel de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad (en het verbeteren van de klimaatlabels van de woningen), als naar de mogelijke toekomstige warmtebronnen voor de woningen, als naar de opwek (zoals o.a. het plaatsen van zonnepanelen).
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Door het verbeteren/herinrichten van de openbare ruimte kunnen we maatregelen treffen die hittestress verminderen en die droogte tegengaan. Deze maatregelen worden uitgewerkt in de concrete uitvoeringsplannen.
		3	Enschede is groen en biodivers	De wijkaanpak moet leiden tot een wijkplan waarin alle verschillende projecten komen die bijdragen aan alle diverse (gemeentelijke) doelstellingen. Hierbij zal er aandacht moeten zijn voor de doelstellingen op gebied van groen, klimaat, hittestress, droogte etc. Deze doelstellingen zullen onderdeel uitmaken van de programma's van eisen en worden vervolgens verwerkt in de uitvoeringsplannen.
		4	Enschede is circulair	Circulariteit van de grondstoffen en van de inkoop zijn uitgangspunten bij de uitvoering van alle projecten in de wijkaanpak.

	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Door het verbeteren van het woonmilieu en de openbare ruimte in stadsdeel Zuid, wordt het ook voor ondernemingen aantrekkelijker om zich te vestigen in Zuid. Dit kan een groei van de wijkeconomie en dus ook banen tot gevolg hebben.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	We willen een meer divers aanbod van zowel particuliere als huurwoningen in stadsdeel Zuid. Woningen voor jongeren is een specifiek onderwerp waarmee we gericht aan de slag gaan.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	De thema's die bij prettig en gezond wonen en leven in Enschede horen (zoals verbetering interne bereikbaarheid en fysieke veiligheid, herstructurering wijken inclusief verbeteren van de woningen en leefomgeving) komen aan bod in de integrale wijkaanpak, sterker nog de som van al deze thema's vormen de essentie van de integrale wijkaanpak.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Communicatie en participatie zijn enorm belangrijk bij de wijkaanpak. De bewoners moeten ruimte krijgen voor initiatief en de gemeente kan daarbij adviseren en faciliteren.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	We zijn onderdeel van een netwerksamenleving en hebben onze partners nodig om alle doelstellingen gerealiseerd te krijgen. En met partners bedoelen we de woningbouwcorporaties, marktpartijen, burgers, betrokken ondernemingen en instellingen (zoals scholen, sportverenigingen, religieuze instellingen etc.).
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	We moeten zorgen voor een optimale informatieverstrekking via de digitale kanalen. Maar niet alleen digitaal, want in Zuid zijn er heel veel mensen die digitaal moeilijk te bereiken zijn. Hier doen we samen met wijkwelzijn extra inzet op en we werken ook samen met Hogeschool Saxion om te kijken welke maatregelen we daarbij moeten nemen.
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	De totale investeringen bedragen € 144,7 miljoen.
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Het publieke tekort bedraagt €27,4 miljoen. Hiervan wordt 8,6 miljoen uit andere bronnen gedekt.

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Het deel van onze eigen bijdrage dat niet door bestaande middelen wordt gedekt, bedraagt 18,8 miljoen, waarvan 13,4 miljoen euro aan eenmalige middelen.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Verduurzaming en herstructurering van enkele deelgebieden in stadsdeel Zuid via een integrale wijkaanpak, inclusief investeringen in de openbare ruimte en proceskosten.
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	In de periode 2023-2032
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nee
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Er zal geld beschikbaar komen vanuit een aantal regelingen, namelijk het Nationaal/Lokaal Isolatie Programma en het Volkshuisvestingsfonds. Omdat de aanvragen daarvoor nog ingediend moeten worden, zijn de bedragen nog niet bekend. We hebben een hoge Rijksbijdrage nodig voor het realiseren van de plannen voor verduurzaming van de woningen, omdat we er vanuitgaan dat de gemeente hier vooralsnog niet in bijdraagt.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	N.v.t.

PROJECT: ESCHMARKERVELD

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Realisatie van een woonwijk van ongeveer 700 (betaalbare) woningen voor een brede doelgroep in een groene en gezonde omgeving.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Het gebied maakte ooit deel uit van de Vinex ontwikkeling Eschmarke. Het is nu een op zichzelf staande ontwikkeling.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Op het Eschmarkerveld realiseren we een gemengd programma voor diverse doelgroepen, waarin ook ruimte is voor bijzondere doelgroepen zoals duurzame pioniers en ouderen die een seniorenhof willen realiseren. Het aandeel sociale huur is ca. 20% en ruim 70% van de woningen valt in de betaalbare categorie. Er is nog niet besloten of er extra eisen aan de duurzaamheid van de woningen gesteld gaan worden die verder gaan dan de algemeen geldende normen.

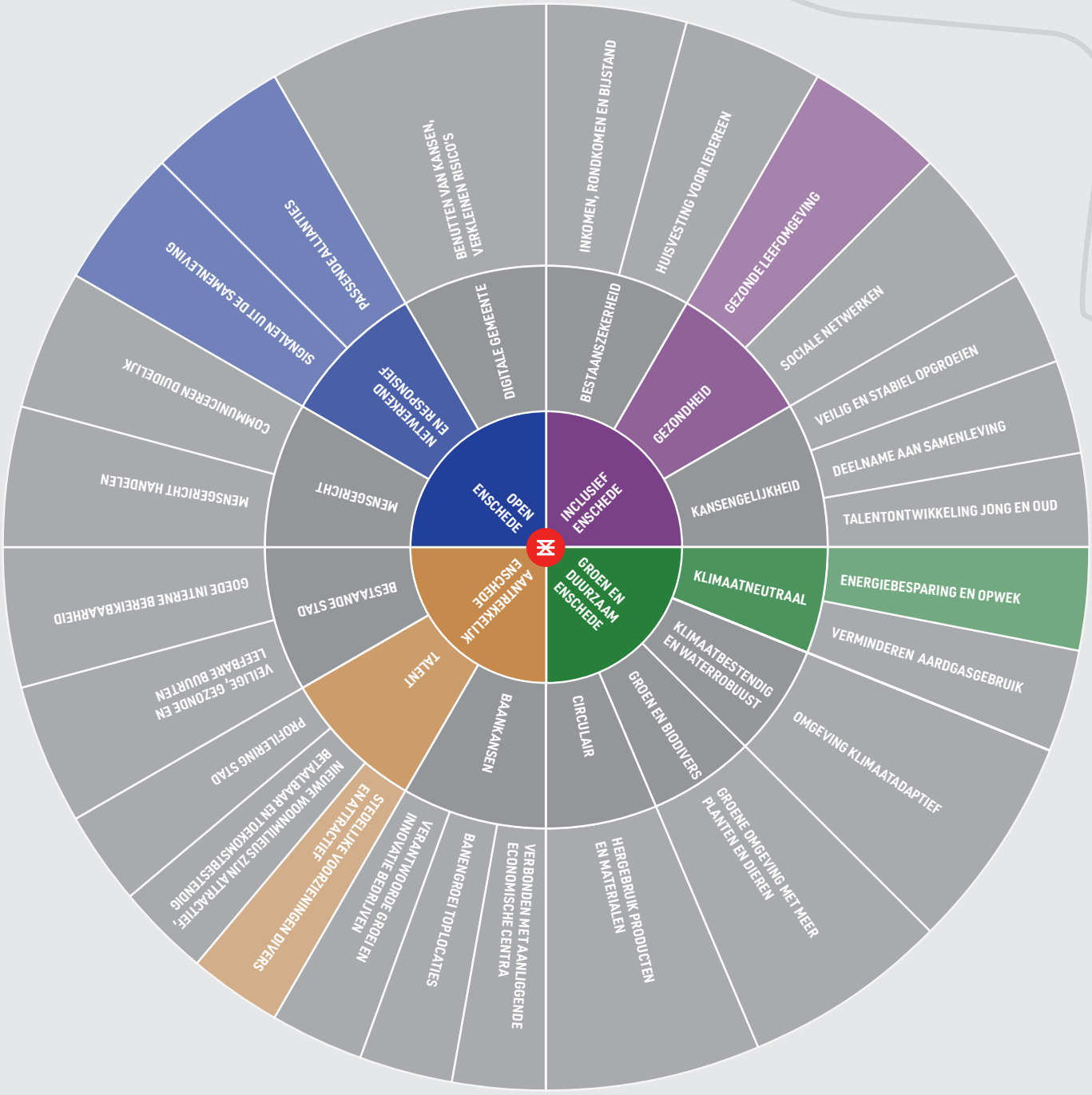
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	In het koersdocument is vastgelegd dat groen, gezond en gemengd de hoofdthema's zijn voor de wijk. Dit betekent dat bij het uitwerken van de plannen het realiseren van een groene woonomgeving die uitnodigt tot beweging en ontmoeting een belangrijk uitgangspunt is. Dit resulteert in een uitgebreid netwerk van fiets- en wandelpaden. Daarnaast vergroot de integratie van de F35 Enschede - Gronau in de wijk een extra stimulans om de fiets te gebruiken.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Zie ook onder punt 1 en 2. Door het behouden en aanvullen van bestaande groenstructuren hebben nagenoeg alle woningen in het Eschmarkerveld direct contact met openbaar groen. Vanwege de hoge grondwaterstanden in het Eschmarkerveld is in het masterplan veel aandacht voor ontwatering en waterberging, wat resulteert in een robuuste groen/blauwe structuur in het gebied. In het Eschmarkerveld worden bijna geen nieuwe voorzieningen gerealiseerd. De realisatie van de nieuwe wijk vergroot het draagvlak voor het grote aanbod aan voorzieningen in de directe omgeving (winkelcentrum, sportvoorzieningen, basisscholen). Deze voorzieningen hebben in de huidige situatie te kampen met onderbenutting.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Het Eschmarkerveld wordt volgens de nieuwste duurzaamheidsnormen ontwikkeld. We overwegen nog om in delen van het gebied de lat een stukje hoger te leggen. De hele wijk wordt gasloos ontwikkeld, waarbij we in minimaal één deelgebied actief sturen op ontwikkeling met een kleinschalige collectieve warmte/energieoplossing.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Veel volwassen groen in combinatie met een robuuste waterstructuur maken Eschmarkerveld klimaatbestendig. In het gedeelte van de wijk met de hoogste grondwaterstanden wordt het ontwerp hierop aangepast. Zo is het mogelijk om in een gebied met zeer hoge grondwaterstanden toch veel woningen te realiseren.
		3	Enschede is groen en biodivers	De ontwikkeling van Eschmarkerveld draait om het behoud van de vele volwassen bomen in het gebied. Deze worden aangevuld met nieuwe bomen en ander groen. Per saldo wordt het gebied natuurlijk niet groener door de ontwikkeling van een woonwijk in landelijk gebied. De biodiversiteit wordt versterkt door de centrale beekzone te verbindingen met de ecozone ten oosten van de wijk en bij de inrichting van de buitenruimte uit te gaan van doelsoorten zoals de kamsalamander.

		4	Enschede is circulair	Circulariteit is een belangrijk uitgangspunt. We laten dit terugkomen in de uitgiftecriteria en in onze eigen keuzes bij de inrichting van de openbare ruimte. Specifieke eisen aan ontwikkelende partijen moeten nog worden uitgewerkt.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Eschmarkerveld is nagenoeg volledige een woonontwikkeling waarbij hooguit werken aan huis een bescheiden bijdrage zal leveren aan de banengroei. Voor de toekomstige bewoners is de bereikbaarheid van banen via alle modaliteiten (fiets, bus, trein en auto) uitstekend.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Eschmarkerveld voegt woningaanbod toe voor mensen die graag in een groene wijk willen wonen op fietsafstand van het centrum. Eschmarkerveld gaat een diverse doelgroep bedienen die een dergelijk woonmilieu zoekt. Er worden ca. 700 woningen toegevoegd, waarvan ca. 20% sociale huur, 15% middenhuur, 50% betaalbare koopwoningen (onder NHG) en ca. 10% duurdere koopwoningen (projectontwikkeling en kaveluitgifte), ook is er ruimte voor bijzondere woonconcepten (5%).
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	In samenwerking met mobiliteitsbeleid wordt onderzocht of het verleggen van de buslijn naar Losser naar een route via Eschmarkerveld, station Eschmarke en Euregio Bedrijvenpark kan bijdragen aan het verbeteren van de bereikbaarheid. Dit zou meer betekenis geven aan het station Eschmarke (snelst met OV en auto bereikbare station vanuit Losser).
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Niet van toepassing
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	De planontwikkeling wordt afgestemd met stakeholders zoals ProRail, NS, Landschap Overijssel en Euregio Bedrijvenpark.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Niet van toepassing

5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	€ 283 miljoen
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	248.900.000
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Investeringen vanuit de (concept) grondexploitatie: ca. €30 miljoen. Er is een Bijdrage WoningbouwImpuls toegekend ter grootte van €3 miljoen.
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Geen bijdrage gevraagd. Benodigde investeringen ten behoeve van de realisatie van de F35 binnen het plangebied die conform PPT-criteria niet kunnen worden toegerekend aan de grex, worden opgevoerd bij Mobiliteit (en provincie Overijssel voor subsidie).
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Nvt
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	Nvt
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Er is een Bijdrage WoningbouwImpuls toegekend ter grootte van €3,1 miljoen.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Voor de aanleg van de F35 in het gebied verwachten we met redelijke zekerheid een bijdrage van de provincie Overijssel te ontvangen.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Vaststelling van het Koersdocument in 2022.

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: DIEKMAN OOST MFSA

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De Gemeente Enschede is sinds enkele jaren bezig met de clusteringsopgave van sportparken samen met Sportaal en in nauw overleg met de betrokken sportverenigingen. De opgave richt zich op het clusteren van buitensportverenigingen op een aantal bestaande sportparken om efficiënter gebruik te maken van de beschikbare faciliteiten. De gemeentelijke sportparken en -accommodaties zijn veelal verouderd en velden staan leeg, of zijn op andere plekken juist overbezet. De gemeente wil de komende jaren duurzame en toekomstbestendige sportaccommodaties realiseren die bijdragen aan vitale en financieel gezonde sportverenigingen. Dit sluit aan bij de ambities uit het Lokaal Sport, Beweeg en Leefstijlakkoord. De gemeente gaat 5 sportparken sluiten en investeren in 3 aangewezen locaties: Enschede-Zuid, Enschede-Oost (Glanerbrug) en sportpark Schreurserve als clusteringslocaties. Daarnaast loopt de herontwikkeling van Diekman-Oost die in 2025 wordt afgerond. Bij de Clusteringsopgave zijn 11 voetbalverenigingen rechtstreeks bestrokken en 9 sportverenigingen bij herontwikkeling Diekman Oost. De clustering van sportparken moet bijdragen aan het realiseren van de besparingsopgave.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Waar eerder alleen de MFSA zuid als cluster werd genoemd, wordt nu ingestoken op 3 aangewezen locaties in de stad om het totale clusteringsproject van sportparken in 2027 af te ronden. Voor Diekman Oost ligt er een link met de Talenten- en Topsportcampus Diekman. Het totale gebied van Diekman wordt zo één groot breedte / talenten / topsport gebied.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	De clusteringsopgave is verdeeld over de stad op de lokaties Enschede- Zuid (Wesselerbrink-Zuid) Schreurserve (Stadsdeel Noord) en Enschede-Oost / Glanerbrug (stadsdeel Oost)
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Door sportverenigingen te clusteren op sportparken draagt bij aan de financiele stabiliteit en toekomstbestendigheid van sportverenigingen. Door het delen van accommodaties en samen te zorgen voor de huurverplichting. Daarnaast nemen een aantal verenigingen deel aan het project "kracht van verenigingen" waarbij sociaal maatschappelijke activiteiten worden ontplooid. De sportaccommodaties zijn in de wijk gevestigd, goed bereikbaar voor jong en oud.

		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Clustering van sportparken draagt bij aan het stimuleren van sport en bewegen en ontmoeten. Door toekomstbestendige en duurzame sportparken te ontwikkelen krijgen sportparken een fraaie uitstraling wat uitnodigt tot ledengroei.Om te zorgen dat kinderen (en volwassenen) laagdrempelig blijven sporten zijn aantrekkelijke en moderne sportaccommodaties waar een gevarieerd aanbod van sporten aanwezig zijn nodig. Door aantrekkelijke en goed bereikbare sportvoorzieningen aan te bieden dragen beide projecten bij aan het boeien en binden van (sport)talent.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Clustering van sportparken draagt bij aan het stimuleren van sport en bewegen en ontmoeten. Door toekomstbestendige en duurzame sportparken te ontwikkelen krijgen sportparken een fraaie uitstraling wat een meerwaarde voor de wijk heeft.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Bij het clusteren en nieuwbouw van accommaties wordt duurzaam en klimaatneutraal gebouwd. Zonnepanelen, groene daken, ledverlichting op de sportparken. Er wordt gestreefd om zo energieneutraal mogelijk te bouwen gebouwd. Verlichting op de velden wordt waar nodig vervangen door ledverlichting en er komen meer dan 100 zonnepanelen op het dak Door gezamenlijk gebruik te maken van accommodaties en velden wordt efficiency bereikt. Bij de aanbesteding wordt gelet op duurzaam bouwen. Ook wordt gekeken naar het toepassen van innovatieve duurzame ontwikkelingen.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Nvt
		3	Enschede is groen en biodivers	Nvt
		4	Enschede is circulair	Nvt
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	

		1	Enschede heeft veel baankansen	De bereikbaarheid van banen komt indirect tot uiting in de sociaal maatschappelijke initiatieven die de verenigingen organiseren op hun park. Het realiseren van de MFSA 's biedt werkgelegenheid. De MFSA's die in eigendom zijn van de gemeente zullen door een professional beheerd moeten worden, dit is extra werkgelegenheid. Dit zal tot meer werkgelegenheid leiden.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Aantrekkelijke sportvoorzieningen met een fraaie, professionele en toekomstbestendige uitstraling dragen bij aan ledengroei voor jong en oud. Samenwerken van verschillende voetbalverenigingen met verschillende achtergronden dragen bij aan integratie en waarin iedereen kan meedoen.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Nvt
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Bij de clusteringopgave zijn sportverenigingen van meet van aan nauw betrokken en kunnen hun wensen en behoeften aangeven. Gemeente wil hier zo open mogelijk zijn.
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Gemeente werkt samen met Sportaal, KNVB, FEV en de afzonderlijke sportverenigingen om tot het gewenste resultaat te komen.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Nvt

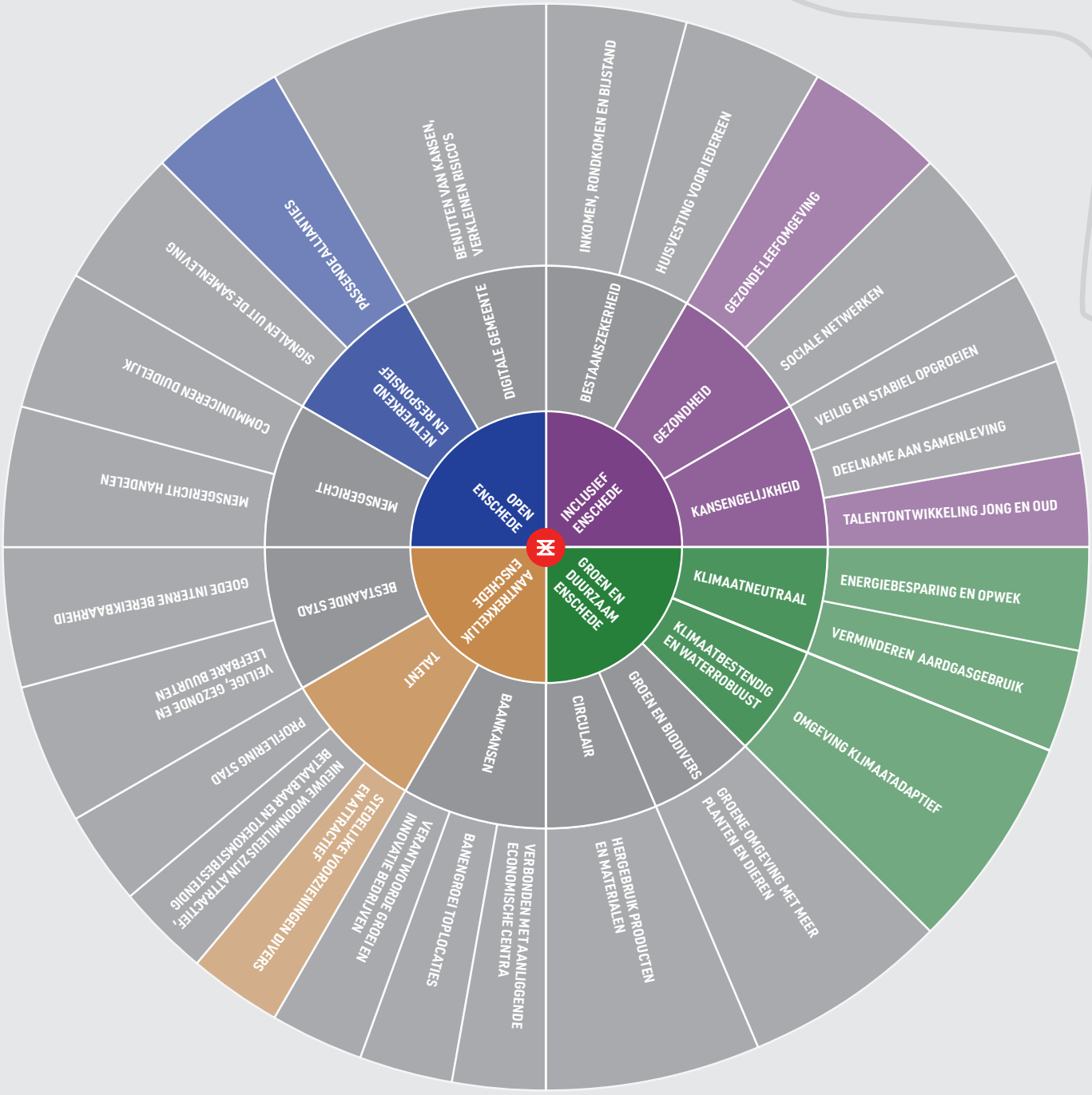
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	18,5 miljoen euro. Dat bestaat uit: - 5 miljoen euro voor de realisatie van een MFSA in Zuid (update van eerder genoemde bedrag van 4,2 miljoen euro) - 6 miljoen euro voor de realisatie van een MFSA in Glanerbrug - 6 miljoen euro voor de realisatie van een MFSA Bij Scheurserve - 1,3 miljoen voor afkoop, sloop en verhuizingen (update van 909.000 -/- 181.000 uit raadsvoorstel april 2023) - 200.500 euro als restant van de bijdrage tbv Diekman oost tbv afkoop Sportclub Enschede en ERC'69
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	De MFSA is gelijk gehouden aan de aanvraag uit 2021. Voor de extra bijdrage wordt voorgesteld om bij de zomernota een afweging te maken of deze investering een aanvullende subsidie aan de sportvereniging rechtvaardigt van circa 500.000 per jaar. Dit als dekking voor de extra huur richting VBE als dekking voor het onrendabele deel van de investeringen. Dit in plaats van een een totale eenmalige bidjrage van 21,3 miljoen euro te storten in reserve kostprijsdekkende huur VFBE of jaarlijks structureel voor MFSA zuid 146.000 euro MFSA Glanerbrug 175.000 euro MFSA Schreurserve 175.000 euro Eenmalige 1,3 miljoen euro voor frictiekosten (afkoop, sloop, verhuizingen) Eenmalig 200.500 euro voor Diekmam oost. een deel van de investeringen van de 3 MFSA's zal worden gedekt door de deelnemende sportverenigingen. De haalbaarheidsonderzoeken gaan uitwijzen in welke constructie dat plaatsvindt. Een mogelijkheid is dat VFBE als eigenaar verhuurt aan de verenigingen. Deze kunnen een deel van de huur opbrengen, de rest zal de gemeente moeten bijpassen. Naar schatting zullen de bovengenoemde bijdragen structureel vanuit de gemeente/Investeringsagenda nodig zijn: Het bedrag van 1,3 miljoen euro voor afkoop, sloop, verhuizingen is incidenteel nodig. Dat geldt ook voor het bedrag van 200.500 euro voor Diekman oost. Zie verde de bijlage met onderbouwing. Voor 181.000 euro heeft op 4 april 2023 reeds besluitvorming plaatsgevonden inzake de verhuisbeweging.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nvt
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Er zal er een aanvraag worden gedaan voor de SPUK BTW Sport voor de declaratie van de BTW. De investeringsbedragen zijn daarom exclusief BTW.

10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	25-10-2021: Haalbaarheidsonderzoek Clustering van sportparken in de gemeente Enschede > Multifunctionele sportaccommodatie op sportpark Enschede-Zuid > Herontwikkeling van sportcampus Diekman-Oost en bij besluit van 31 januari 2022 is reeds 1,2 miljoen euro beschikbaar gesteld door de Raad voor de Herontwikkeling Diekman Oost.Daarnaast is er een raadsbesluit genomen op 3 april 2023 waarin de raad akkoord is

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: DIEKMAN SPORTCAMPUS

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Het gaat om de het creëren van een topsportklimaat in het gebied Diekman West. Een groot deel van het project bestaat uit de realisatie van een trainingscomplex van FC Twente met daarbij een Sportmedisch datacentrum. Ook het openbaar terrein tussen de bestaande Diekmanhal, het nieuw te bouwen zwembad en het trainingscomplex en datacentrum wordt opnieuw ingericht met daarin ruimte voor de waterafvoer van de wijk Varvik-Diekman en Diekman West.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Het is geen onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling maar hangt wel samen met projecten in de nabije omgeving zoals de nieuwbouw van het zwembad en de concentratie van de amateursporten op Diekman Oost in een MSFA.
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Dit project draagt vooral bij aan het vasthouden van talent. Daarbij gaat het zowel om topsporters als om partijen die hieraan gerealateerd zijn en daarmee banen realiseren in Enschede op zowel sport-medisch gebied, als op het gebied van data analyse.
	A		**Inclusief Enschede**	

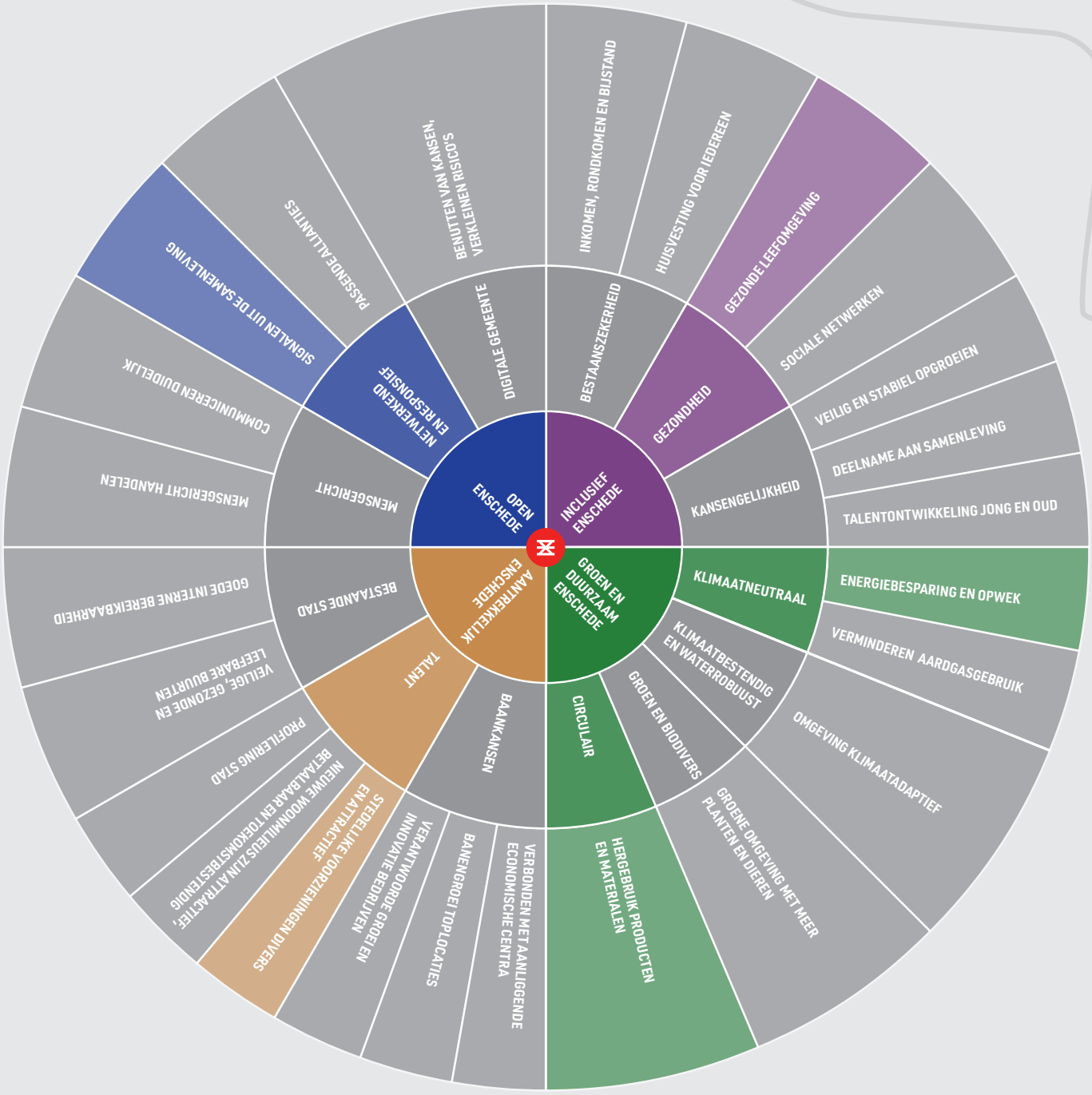
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Nvt
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Dit project is in eerste instantie gericht op topsporters. Maar ook LOOT leerlingen van het stedelijk lyceum als van amateursportverenigingen kunnen gebruik maken van een deel van de faciliteiten. Bovendien is bekend dat de trainingen van de FC Twente selectie vaak bezocht wordt door vaste (vaak oudere) supporters waarvoor dit ook een plek is voor sociale contacten.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Op Diekman Oost worden alle amateursporten gebundeld, Diekman West wordt voor topsporters.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Het gebouw van het trainingscomplex en het sportmedisch datacentrum wordt energieneutraal gerealiseerd en zorgt voor eigen energie en wateropvang.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	In de herstructurering van de openbare ruimte wordt ook de waterafvoer vanuit de wijk Varvik Diekman opgenomen door een nieuw aan te leggen bovengrondse waterafvoer.
		3	Enschede is groen en biodivers	Voor het project moet een aantal bomen gekapt worden, maar deze worden in de openbare ruimte rondom het terrein gecompenseerd.
		4	Enschede is circulair	Nog niet bekend
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	

		1	Enschede heeft veel baankansen	Het sportmedisch datacentrum biedt onderdak aan verschillende organisaties die zich specifiek op het snijvlak van sport, gezondheidszorg en data analyse richten. Dit biedt nieuwe arbeidsplaatsen in het hoge segment. Het trainingscomplex voor FC Twente biedt ook meerdere arbeidsplaatsen in alle segmenten.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Een topsportvoorziening als deze biedt sporttalent de mogelijkheid om zich in Enschede te ontwikkelen en voorkomt dat ze moeten vertrekken naar andere delen van het land om zich verder te ontwikkelen.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Nvt
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Nvt
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Er is sprake van een netwerkorganisatie binnen het sportmedisch datacentrum en het trainingscomplex. Onderwijspartijen als UT en Saxion zijn betrokken, maar ook sportmedische partners als het MST, OCON, Demcon en Pro-F.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Nvt
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	Circa € 40 mln publiek en privaat gezamenlijk
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Circa 5 mln.

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	€ 5 mln.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Sloop en gedeeltelijk bouw- en woonrijp maken en aanleg openbare ruimte
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	2023- 2025
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nvt
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	FC Twente is bezig met subsidiemogelijkheden voor "slimme voetbalvelden" en wateroplossingen.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Intentieovereenkomst gesloten door het college op 4 februari 2021

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: ZWEMBAD DE BRUG

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Zwembad de brug in Glanerbrug is sinds 2017 gesloten. Het dorp en de dorpsraad heeft aan de gemeente gevraagd om het zwembad te renoveren en te heropenen. Momenteel loopt een aanvullend onderzoek naar bouwkundige en installatietechnische investeringen, organisatievorm en exploitatie. De Dorpsraad Glanerbrug heeft eerder onderzoek gedaan naar de mogelijkheden omtrent heropening van Zwembad de Brug. Dit onderzoek(mei 2022)heeft ertoe geleidt dat de ambitie om het zwembad de Brug te heropenen is opgenomen in het coalitieakkoord 2022-2026. Om een compleet en feitelijk beeld van de situatie te krijgen wordt op dit moment aanvullend onderzoek gedaan. Resultaten worden eind mei verwacht.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	N.v.t
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel Oost / Glanerbrug
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Het draagt bij aan een aantrekkelijk en gezond Enschede. In dit geval een voorziening die we proberen in stand te houden voor Glanerbrug en die bijdraagt aan een gezonde levensstijl
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	N.v.t
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Renovatie en heropening van het zwembad draagt bij aan stimuleren van meer sporten en bewegen van inwoners van Glanerbrug omdat zwemwater dicht bij is.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Renovatie en heropening van zwembad de Brug zorgt voor het toevoegen van een gewilde voorziening in Glanerbrug en in het algemeen voor meer spreiding van zwemvoorzieningen.

	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Bij renovatie van het zwembad moet een keuze gemaakt worden voor de BENG (bijna energieneutraal) of ENG (energieneutraal) variant om het zwembad toekomstbestendig te maken.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	N.v.t
		3	Enschede is groen en biodivers	N.v.t
		4	Enschede is circulair	Bij renovatie van het zwembad zal het circulair werken randvoorwaardelijk zijn en is het de bedoeling zoveel mogelijk aan recycling van bestaande materialen als tegels te doen.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	N.v.t
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	N.v.t
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Heropening van het zwembad draagt bij aan een sterk voorzieningencluster in een kwetsbaar gebied in Glanerbrug (bij basisscholen, sporthal).
	D		**Open Enschede**	

		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	n.v.t
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	Dit proces is duidelijk een voorbeeld van een burgerinitiatief dat we proberen te ondersteunen. Er is veel inzet vanuit de wijk om heropening te onderzoeken en veel draagvlak om dat mogelijk te maken.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	n.v.t
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Maximaal 2,2 miljoen
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Maximaal 2,2 miljoen
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Renovatie van het zwembad, vervanging van installaties
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	Per 2024
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nee, er zijn nog geen subsidies toegekend
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Ja, er zijn subsidiekansen maar of aanvragen worden ingediend is afhankelijk van de haalbaarheid van renovatie en heropening van het zwembad en dus van de uitkomsten van het haalbaarheidsonderzoek. Datzelfde geldt voor mogelijke bijdragen vanuit markt, samenleving, crowdfunding e.d.

10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	De raad heeft besloten het zwembad te sluiten (2017) en heeft in de meerjarenbegroting (2022) 2.2 miljoen gereserveerd voor het realiseren van een zwemvoorziening in Enschede-Oost (als mogelijke dekking voor dit project)

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: HORSTMANPARK

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	Realisatie van een woonwijk van ongeveer circa 500 tot 600 woningen voor een brede doelgroep in een groene en gezonde omgeving.
2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	Nee het is een opzich zelfstaande ontwikkeling (initiatieffase: planvorming wordt binnenkort opgestart)
3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Noord
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	
	A		**Inclusief Enschede**	

		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Horstmanpark wordt een gemixte wijk geschikt (bereikbaar) voor een brede doelgroep van toekomstige bewoners. Het programma wordt het komende jaar verder uitgewerkt.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Door het wonen in een groene setting worden toekomstige bewoners uitgenodigd om naar buiten te gaan. In de wijk zullen routes voor fietsers en wandelaars worden aangelegd. Enerzijds richting de stad maar ook zeker richting het buitengebied (recreatief uitloopgebied nabij en om de Vitensbekkens).
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Uitgangspunt bij de planvorming is het realiseren van een attractief en toekomstbestendig woonmilieu, met duurzame en energiezuinige (of misschien zelfs energieopwekkende) woningen. Waarbij grote aandacht is voor een fijne, leefbare en groene omgeving van de wijk. Door het aanwezige groen kan water langer vastgehouden worden en zal hittestress tegen gegaan worden. Scholen en voorzieningen zijn in de nabije omgeving aanwezig.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	
		1	Enschede is klimaatneutraal	Uitgangspunt is het ontwikkelen van een een duurzame klimaatneutrale wijk welke voldoet aan de meest actuele duurzaamheidseisen. Daarnaast wordt onderzocht of het mogelijk is de woningbouw (op de daken) te combineren met grootschalige opwek van energie dmv zonnepanelen.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Door gebruik te maken van het bestaande landschappelijke casco wordt het een klimaatbestendige wijk en is er voldoende ruimte om ook water vast te houden in het gebied
		3	Enschede is groen en biodivers	De wijk wordt ontwikkeld binnen het bestaande lanschappelijke casco waarbij er ruimte is voor het robuuster maken van verbindende groenstructuren (houtwallen). Door het behouden van de belangrijke aangrenzende groene wiggen (of waar mogelijk versterken) zal dit groen nog verder de stad ingetrokken worden en verbonden worden met andere groengebieden, wat weer van belang is voor de biodiversiteit op stedelijk niveau. Naast dat dit de biodiversiteit ten goede komt helpt dit ook om hittestres tegen te gaan (en water vast te houden in het gebied). Daarbij heeft het leven in een groene omgeving direct effect op de gezondheid van de bewoners, het verbetert de concentratie, zorgt voor sneller herstel bij ziekte en creert rust.

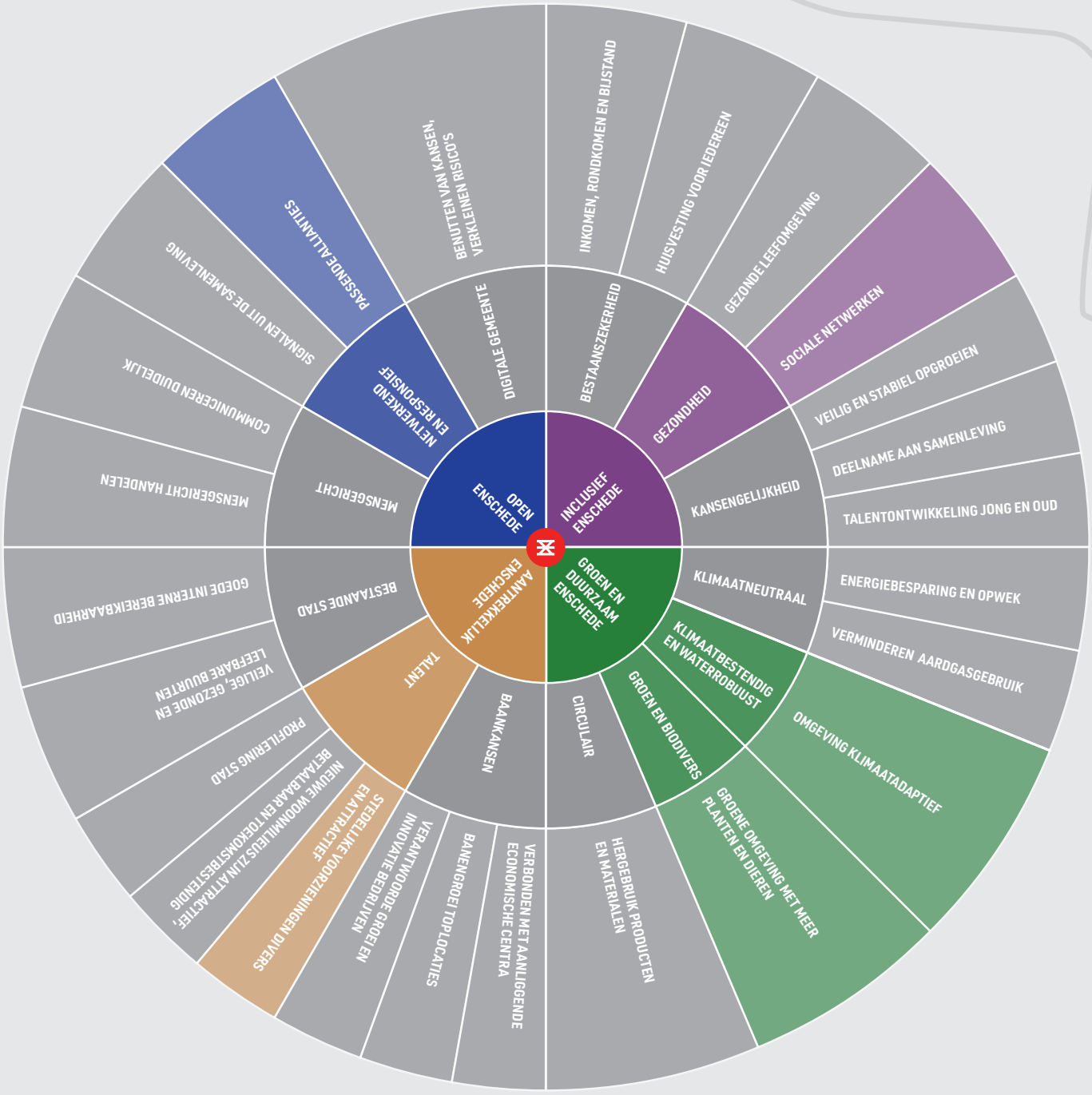
		4	Enschede is circulair	Dit zal tzt nader uitgewerkt worden, waarbij hergebruik van materialen en grondstoffen uitgangspunt is. Ook aan ontwikkelaars en bouwers wordt dit uitgangspunt meegeven.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	De bijdrage is indirect. Het gebied wordt een woonwijk. Voorzieningen (retail e.d.) zijn er al in de buurt. Deze worden, doordat er 500 tot 600 woningen en daarmee meer bewoners in de buurt bijkomen, versterkt (meer klanten). Uiteraard zal in de realisatie er werkgelegenheid ontstaan in de bouwsector.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	De wijk gaat een aantrekkelijke woonomgeving bieden voor een brede doelgroep: jong en oud, alleenstaand, of gezinnen, die graag in meer groenstedelijke omgeving willen wonen. Daarnaast kan deze ontwikkeling in de toekomst doorstroom zijn van talent vanuit een hoogstedelijke woonomgeving naar een meer rustiger woonklimaat, passend bij een volgende levensfase.
		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	De aanleg van een wijkontsluitingsweg zal ook een bovenwijkse functie hebben. De verkeersdruk op de omliggende wijken en de Horstlindelaan zal hierdoor verminderen. Het project heeft goede kansen om het buitengebied en het recreatief uitloopgebied rondom de Vitens waterbekkens niet alleen toegankelijk te maken voor de wijk, maar ook met de stad te verbinden.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	nvt
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	nvt
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	nvt
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	

	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	De totale investering wordt geschat op circa 234 miljoen.
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	Op basis van de huidige inzichten is er op dit moment nog geen bijdrage voorzien vanuit publieke partijen en of subsidies. Uit ervaring van andere projecten wordt de kans wel erg groot geacht dat dit project kans maakt op subsidies bijvoorbeeld vanuit de provincie voor de aanleg van de ontsluitingsweg met bovenwijkse functie.
	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	De gevraagde bijdrage uit het fonds bestaat uit: -€ 2,3 mln voor afdekking onrendabele top ten aanzien van strategische verwervingen plangebied Horstmanpark: Bijdrage moet worden gedekt uit eenmalige middelen. - De rentelasten van de strategische aankopen ter hoogte van een kleine € 20.000,- worden daarna jaarlijks en gedoteerd aan de reserve grondbedrijf tot het verwachte moment van openen van de grex. -€ 2,8 mln+ tbv de wijkontsluitingsweg en verwerving benodigde percelen die een kapitaalslast in de begroting geeft van € 125.000,- per jaar. Dit gefaseerd vanaf 2027. Dit project project bevindt zich nog in de visie en initiatief fase. De financiële bandbreedtes zijn daarom nog erg groot.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	De eenmalige middelen van € 2,3 mln zijn nodig voor afdekking onrendabele top van de strategisch aankopen in het projectgebied voor de jaren 2023-2025 alvorens de grex is geopend. De afdekking van dit onredabele deel van de verwervingen (verschil markwaarde en aankoopwaarde) moet gedekt worden uit de eenmalige middelen vanuit de investeringsagenda. De kapitaalslasten ter hoogte van € 125.000 per jaar zijn noodzakelijk voor de beoogde ontsluitingsweg met bovenwijkse functie.
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	De € 2,3 mln eenmalige bijdrage is nodig voor de dekking onrendabele top van de strategische aankopen in het gebied, dit budget is benodigd vanaf voorjaar 2023. Op het moment dat er een grondexploitatie wordt geopend voor Horstmanpark zal de marktwaarde van de gronden via de grex worden teruggeboekt aan de investeringsagenda (+/- €1 mln). De kapitaalslast tbv de wijkontsluitingsweg is voorzien vanaf 2027

8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Het project bevindt zich nog in de definitiefase en nog geen zicht op subsidie toekenning. Er wordt wel vanuit gegaan dat er de nieuwe ontsluitingsweg straks deels subsidiabel is.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nog niet bekend. In 2023 is er in de verdere uitwerking in het stedenbouwkundigplan meer zicht op aard en omvang project en of er hier zich subsidiekansen voordoen. Uit ervaring met andere projecten wordt de kans wel groot geacht dat zich hier subsidiekansen gaan voordoen.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Besluit opheffen sportparken, aankomend besluit WvG door de Raad

GEMEENTE ENSCHEDE

PROJECT: WARENHUIS

ENSCHEDE

1.			**Geef een beknopte samenvatting van het project.**	De gebiedsontwikkeling Warenhuis bestaat uit de volgende onderdelen: 1) Transformatie van het rijksmonument Oude V&D van leegstaand retailpand naar publiek, maatschappelijke, culturele invulling met Concordia, Sonnevanck en de podiumacademie van ROC Twente als nieuwe bewoners van 'het Warenhuis'. 2) Ontwikkeling van het binnenterrein tussen de Brammelerdwarsstraat en de Korte Hengelosestraat. Hier realiseren we circa 40 urban villas en saneren we circa 1.000m2 retail. Hiermee bieden we ruimte voor een nieuw woonmilieu en verbeteren we de sociale veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte. 3) Opwaarderen oude gevels en kwalitatieve invulling van de panden aan de Korte Hengelosestraat 19 - 23. 4) Stimuleren van gevelverbetering bij de overige pandeigenaren en ondernemers in de Korte Hengelosestraat via het Stimuleringsfonds. 5) Herinrichting van de openbare ruimte (Korte Hengelosestraat, Brammelerstraat, Brammelerdwarsstraat en Plein De Graaff) voor meer verblijfskwaliteit, sociale veiligheid en als vliegwiel voor het aanjagen van private investeringen.

2.			**Is het project een fase binnen een grotere gebiedsontwikkeling?** Zo ja: schets kort de grote gebiedsontwikkeling en de samenhang tussen eerdere fasen en de fase van dit project.	In oktober 2022 is het Actieplan Binnenstad door de gemeenteraad vastgesteld. Het Actieplan binnenstad is in co-productie met binnenstadspartners en inwoners tot stand gebracht en wordt ook in samenwerking met hen uitgevoerd. Enschede verbreedt tussen nu en 2030 haar basis als 'winkelstad van het oosten' en groeit uit tot een vitaal, multifunctioneel en onderzoekend centrumgebied. Door verschillende acties willen we samen de binnenstad aantrekkelijker maken: met meer groen, een meer divers winkel- en horeca-aanbod, broedplaatsen een plek geven en technologie, innovatie en creativiteit meer zichtbaar maken. De partners in de binnenstad willen werken aan een stad waar het prettig is om te verblijven en waar iedereen zich thuis- en veilig voelt. Straten als de Korte Hengelosestraat, De Heurne en Noorderhagen en gebouwen als het oude V&D-pand (Het Warenhuis) en de Irene Promenade bieden ruimte voor creatieve en innovatieve concepten, nieuwe vormen van bedrijvigheid en woningen voor studenten, starters en ouderen. Deze transformatie vraagt om regie en investeringen van de gemeente. Voor deze ontwikkeling wordt tevens een beroep gedaan op de subsidie Impulsaanpak, die in het leven is geroepen om het binnenstedelijkgebied weer aantrekkelijk te maken en retail vierkante meters in het centrum te verminderen. Door het realiseren van een cultuurwarenhuis op de plek van het oude V&D gebouw zal het gebied weer publiek trekken, zoals dit in het verleden ook het geval was. Het Warenhuis draagt bij aan een toekomstbestendige en vitale binnenstad van Enschede. Het Warenhuis krijgt de rol van ontmoetingsplek en creatieve broedplaats in de binnenstad van Enschede. Door van het monumentale pand een bruisende plek te maken voor een breed en divers publiek, krijgt Enschede niet alleen passende invulling van beeldbepalend cultureel erfgoed. Het Warenhuis heeft ook een sterke culturele, educatieve en sociale functie. Dit heeft een grote maatschappelijke en economische betekenis voor de stad. Het Warenhuis zorgt voor beleving, reuring en levendigheid en zal bezoekers trekken en blijven trekken naar een sterk veranderende binnenstad. Zo vergroot Enschede de belevings- en verblijfswaarde van het centrumgebied én behoudt Enschede haar aantrekkingskracht voor inwoners en ondernemers in de stad en regio. De plannen voor het Warenhuis passen daarnaast in de ambitie die Enschede heeft geformuleerd voor een bruisende binnenstedelijke omgeving met een groot cultureel aanbod. Door ook de omgeving van dit pand toekomstbestendig en groen te maken, wordt deze plek, die de toegangspoort van het station en Centrumkwadraat naar de binnenstad is.

3.			**Waar ligt het (stadsdeel + kaartje)**	Stadsdeel Centrum
4.			**Wat is de bijdrage aan de opgaven van de stad?**	Een vitale en aantrekkelijke binnenstad biedt werkgelegendheid en maakt van Enschede een prettige, (be)leefbare en inclusieve stad. Een fijne plek om in te verblijven, winkelen, wonen, werken en/of ondernemen. In de ontwikkeling van openbare ruimte liggen kansen voor vergroening/verduurzaming en het stimuleren van ontmoeten en een gezonde leefstijl.
	A		**Inclusief Enschede**	
		1	Elke inwoner heeft de mogelijkheid tot financiële zekerheid en stabiliteit	Een inclusieve binnenstad is toegankelijk en gastvrij voor iedereen. Dit zit in de inruchting van de openbare ruimte, het aanbieden van voorzieningen, maar ook in het ontwikkelen van een functiemix die aansluit op verschillende doelgroepen en doeleinden. Een toekomstbestendige binnenstad is niet langer een plek voor enkel winkelen.
		2	Elke inwoner heeft de mogelijkheid om keuzes te maken die gezond leven makkelijker maken	Ontmoeten, sporten en spelen kan nog meer gestimuleerd worden, juist door een aantrekkelijke, sociaal veilige (her)inrichting van de openbare ruimte in de binnenstad. Dit draagt bij aan een levendige binnenstad. Voor alle binnenstadbewoners en -bezoekers. Met de ontwikkeling van het Warenhuis maken we een leegstaand, monumentaal pand weer beleefbaar voor de stad. Het is een plek bij uitstek waar ontmoeting en verbinding centraal staat.
		3	Elke inwoner heeft de kans zich optimaal te ontwikkelen	Vergroening geeft de binnenstad kleur en sfeer, verhoogt de verblijfskwaliteit en draagt bij aan klimaatadaptie en biodiversiteitsbehoud. Door een mix van functies en voorzieningen blijft de binnenstad in balans en is er ook ruimte voor (betaalbaar) wonen, bijvoorbeeld voor studenten. Het project het warenhuis ziet toe op vergroening van de openbare ruimte in straten als de Korte Hengelosestraat, Plein de Graaf, Brammelerdwarsstraat. Tevens wordt ingezet op het vergroenen van de gevels aan de achterzijde van de korte hengelosestraat en de stationsgarage om daar een meer leefbare ruimte te creeren.
	B		**Groen en duurzaam Enschede**	

		1	Enschede is klimaatneutraal	Kansen voor verduurzaming worden benut tijdens ontwikkelingen in de binnenstad en door in het stadsblok het voormalige V&D pand dat behouden en te transformeren en hierdoor toegankelijk blijft voor de inwoners en bezoekers van Enschede. Het wordt verbouwd conform de laatste duurzaamheidseisen. Daarnaast worden nieuwe appartementen gerealiseerd aan de Brammelerdwarsstraat met gemeenschappelijke groene (semi-) openbare ruimte. De gevels en daken worden voorzien van groen.
		2	Enschede is klimaatbestendig en waterrobuust ingericht	Door het vergroenen van het gebied wordt hittestress verminderd en kan water beter infiltereren in de bodem.
		3	Enschede is groen en biodivers	Vergroenen is een belangrijk aandachtspunt in de binnenstad. Belangrijk is om bij de keuze van beplanting aandacht te hebben voor het verhogen van biodiversiteit en het 'ontharden' van de stenige omgeving. Ook het groen ambitieplan biedt hiervoor handvaten. Dit zal worden meegenomen bij de herinrichting van de Korte Hengelosestraat en de vergroening van gevels aan de Korte Hengelosestraat, plein de Graaf en de Brammelerdwarsstraat en de stationsgarage
		4	Enschede is circulair	Door de genoemde partijen samen in het monumentale (oude) V&D-pand te huisvesten, blijft het pand behouden voor de stad en toegankelijk voor een groot publiek.
	C		**Aantrekkelijk Enschede**	
		1	Enschede heeft veel baankansen	Een vitale binnenstad genereert werkgelegenheid door de mix aan functies en voorzieningen (Cultuur, Retail, Horeca, Bedrijvigheid, Dienstverlening etc.). Een vitale binnenstad zorgt ook voor een aantrekkelijker vestigingsklimaat voor bedrijven en personen in Enschede. Dit wordt zichtbaar in Het Warenhuis, waar verschillende initiatieven zich onder één dak huisvesten.
		2	Talent wordt aangetrokken, vastgehouden en ontwikkeld	Door de verwachte toename van het aantal inwoners van Enschede, is het wenselijk om ook de verschillende cultuurelementen meer in het zicht en toekomstbestendig in te passen in de het stadscentrum. Door samenwerking van de verschillende partijen, zal dit een meerwaarde voor de stad betekenen. Initatieven zoals dit vergroten de leefbaarheid, zijn de motot achter aantrekkingskracht en stimuleren daarmee ook het ondernemingsklimaat én de mogelijkheden om studenten en andere talentrijke jongeren na hun opleiding voor Enschede te behouden. De woningbouwontwikkeling aan de Brammelerdwarsstrat zet hier in op woningen voor young potentials. (41 appartementen in de middenhuur).

		3	In Enschede kunnen je prettig en gezond wonen en leven	Cultuur is een belangrijk onderdeel voor een stad met een omvang als Enschede. Door de drie partijen (Concordia, Sonnevanck en de Podiumacademie van het ROC Twente) samen in het Warenhuis te huisvesten, zal dit de uitstraling en toegankelijkheid van de instanties versterken. Het achterterrein van de Korte Hengelosestraat wordt getransformeerd tot een groene en dynamische ruimte, waar plek is om elkaar te ontmoeten. De mix van functies en het fijne verblijfsklimaat zorgt ervoor dat de binnenstad (be)leefbaar en van iedereen (inclusief) is.
	D		**Open Enschede**	
		1	Enschede is een op de inwoner gerichte gemeente waarbij de menselijke maat uitgangspunt is voor ons handelen.	Nvt
		2	Enschede is een netwerkende en responsieve gemeente	De gebiedsontwikkeling Het Warenhuis wordt gerealiseerd met twee externe partners. Daarnaast jagen we via het Stimuleringsfonds private investeringen voor kwaliteitsverbetering in de Korte Hengelosestraat aan. Het Actieplan binnenstad is in co-productie met binnenstadspartners en inwoners tot stand gebracht en wordt ook in samenwerking uitgevoerd.
		3	Enschede is in toenemende mate een digitale gemeente	Nvt
5.			**Wat zijn de totaal geschatte investeringen** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	
	A		Totale investeringen vanuit “de markt” (waarde nieuw vastgoed + openbare ruimte)	De totale investering wordt geschat op circa 37 mln.
	B		Totale bijdrage vanuit publieke partijen (subsidies, reguliere middelen gemeente)	De investeringen in het het gebied Brammelerdwarststraat, verplaatsing ingang stationsgararage zijn reeds gedekt via de zomernota 2021. Voor de investering openbare ruimte Hengelosestraat, plein de Graaf en kosten transformatie oud V&D gebouw naar cultureel warenhuis ligt een Subsidiemogelijkheid door mee te doen aan Impuls Aanpak Winkelgebieden. Met het programma Impulsaanpak winkelgebieden wil de Rijksoverheid stimuleren dat gemeenten binnenstedelijke winkelgebieden omvormen tot toekomstbestendige gebieden met een stevige sociale en economische basis. De maximale subsidie per project is 5 miljoen ex. BTW. De subside bedraagt maximaal 50% van de te dekken onrendabele top (zowel investeringen van gemeente als van private investeerders) en het restant onrendabele top dient gecofinanciert te zijn. Ten aanzien van het stimuleren van gevelverbetering bij de pandeigenaren en ondernemers in de Korte Hengelosestraat zal gebruikt moeten worden gemaakt van de gevelsubsidie zoals opgenomen in stimuleringregeling binnenstad en de gelden die hier jaarlijks voor beschikbaar zijn.

	C		**Totale bijdrage uit investeringsfonds** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	De gevraagde bijdrage uit het fonds bestaat uit: € 0,9 mln tbv de aanpassingen aan de openbare ruimte (Plein de Graaf, Korte Hengelosestraat), waarvan 0,2 mln via de subdisie en 0,7 mln via kapitaalslasten in de begroting van € 85.000,- per jaar. Daarnaast dient de onrendabele top voor transformatie van het voormalige V&D gebouw naar cultureel warenhuis te worden gedekt (3,8 mln prijspeil nu, na aftrek veronderstelde subsidie) middels een eenmalige investering in jaar 2023.
6.			**Waar worden deze middelen voor gebruikt?**	Transformatie van het oude V&D gebouw naar Cultuurwarenhuis voor Enschede met een eenmalige investering voor afdekking onrendabele top, aanpassingen openbare ruimte van de Korte Hengelosestraat en Plein de Graaf.
7.			**Wanneer worden deze middelen ingezet (Welke jaar)**	Verspreid over 6 jaar vanaf 2023 t/m 2028. Zie overzicht kapitaalslasten voor de fasering van de verschillende onderdelen.
8.			**Zijn er subsidies toegekend? Zo ja door wie en voor welk bedrag?** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Nog niet. Er wordt een aanvraag gedaan in het kader van de Impulsaanpak winkelgebieden. We verwachten een minimale toekenning van € 3,2 mln. Er is door een gerenomeerd advies bureau die veel aanvregen in het kader van de Impulsaanpak winkelgebieden begeleid, aangegeven dat de gemeente Enschede met deze casus grote kans maakt om subsidie toegekend te krijgen.
9.			**Worden er nog subsidie(kan)s(en) verwacht? Zo ja wanneer en voor welk bedrag?)** Gebruik hiervoor de informatie die is ingevuld in de financiele formats	Subsidiemogelijkheid door mee te doen aan Impuls Aanpak Winkelgebieden. Met het programma Impulsaanpak winkelgebieden wil de Rijksoverheid stimuleren dat gemeenten binnenstedelijke winkelgebieden omvormen tot toekomstbestendige gebieden met een stevige sociale en economische basis. De maximale subsidie per project is 5 miljoen ex. BTW. De subside bedraagt maximaal 50% van de te dekken onrendabele top (zowel investeringen van gemeente als van private investeerders) en het restant onrendabele top dient gecofinanciert te zijn.
10.			**Welke besluiten zijn er eerder al door de raad genomen?**	Het Actieplan Binnenstad is in oktober 2023 vastgesteld. De transformatie van de Korte Hengelosestraat en het oude V&D pand vormt hier één van de actiepunten van. De Raad is tevens betrokken bij het ondertekenen van de intentieverklaring tot samenwerking van deze partijen in Het Warenhuis om het cultuuraanbod in Enschede te verbreden.